МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан а Министрий Советан а орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРА 2 СЕНТЯБРЬ 1965 шу № 105 (4118).

Мах 2 кап.

ХIАНЗЗЕ А ЛАРД ЙОЛЛА ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА

ЛАКХЪЕ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоьрмаль, кьинаре къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлой. Производственни планаш кхоачалъярал совгIа, цар тIагIертта къовсам лоаттабу арахецача продукце дикал лакхъяра. Московски ленинградски предприятей болам хьал а лаьца, тIехдика мара продукци ара ма хецаш бохх вIаштIехьбаьккха дукхаха предприятеш я вай республике. Цар лакха лоаттаду шоай предприятей марка сий.

Дикка ха я Грозненски нефтемасловзавода коллектива комплексни экономически эффективность бахьан къовсам лоаттабу. Из дика гIулакх хьаллаьна кхы а дукхха предприятеш я республике. Миштa лел хIанз нефтемаслозаводчаний болх? ХIанзале доккха берпат дьиннад цу гIулакхах. ТIехдика мара продукци арахецац заводо. Толамца кхоачашъю план. Цул совгIа, заводо айхха бувлам лоаттабу шийн продукци дIаийеча предприятешца.

Комплексни экономически эффективность бахьан лоаттабеча къовсаме Волгодонски химкомбината коллективаца цхьана нефтемаслозавода коллектива укх шера карагIаьннад цхьа миллион гарга паччахьалкхен средстваш кхоес. Из вIаштIехьдаьннад арахецача продукце дикал лакхъяр бахьан долаш. Цул совгIа Волгодонски комбината № 40 йолча установка коллективо хIанзале кхоачашъяьй вархI шера задани.

Укх шера вIалла брак ца хулийташ болх вIаштIехьбаьккхаб Грозненски крекинг-завода ни. Бурлакова Тарасов керте латтача №№ 5, 21-1 йолча коммунистически къахьегама установкай коллективаша, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода нов. Абасалиев начальник волча № 1-2 йолча установка коллективо. Продукце дикал лакхъяра тIехьа лоаттабеча къовсамо тоео хулийт къахьегама толамаш совдаха. Цу коллективаша хIанзале кхоачашъяьй ворхI шера задании.

Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш я. Продукце дикал лакхъяра тIехьара къовсам денгара дента шерагIа баржаш латт Нохч-ГIалгIайчен предприятешка. Тайп-тайпарча предприятешка болх беш дукхаха болхлой ба технически тIахьожама отделага ца а гойташ продукци дIатела йиш йолаш. Из сийлен бокъо лькхай цар тIехдика продукци арахецарах.

Цхьабакъда, хIанз а дукха моттигаш цкъилу республика предприятешка арахена продукци брак йолаш. Цу гIулакхо чIоагIа зе ду пачхьалкхена, новкъарле ю пачхьалкхен заданеш хиннахьа кхоачашъяра. Теттара ледара къовсам лоаттабу продукце дикал лакхъяра электротехнически, литейно-механически заводашка, кхачан промышленноста предприятешка. ХIаьта цхьайолча предприятеша продукце дикал лакхъяра тIехьарча болама шоаш юкъъелхайле а цу балха учет лелац, документаш вIаштIехьъяккхара порядок телхаю, мишта кхы а. Цудухьа брак дIаялац.

ДIалахача шера гIишлой материалий объединение предприятеша 125 эзар сом зе хилар брак бахьан долаш.

Во хьаяр бахьан долаш укх шера хьалхарча квартале Пачхьалкхен кхеневне дIа на йохкийтан совайкр дукха мебель, кенгеш, макаронни кондитерски изделеш, тийга хIамаш.

«Ачалуки» яхача минеральни хий доакхача заводе укх шера хьалхарча квартале хьежача ерригача шунаех 55 процент брак йир.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да машинаш еча предприятешка, гIишлой организацешка, мишта кхычахьа а.

Белгалдаккха дезаш да цхьаькха а. Брак йола продукци ярах бохке баранта бехк ца беш в хиина во цар чотах юхаметта ца оттадеш а дукха моттигаш я. Из нийса дац.

Цхьаьна а предприяте брак йола продукци арахецаргa кхы дIахо да мегаргдац. Арахецача продукце дикал лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам из пачхьалкхен лоархIаме гIулакх да. Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра лоаттабу къовсам айхха бувзабенна хила беза продукце дикал лакхъярца. ШерагIа йоаржае еза цу гIулакха социалистически яхь. ХIара предприяти дехкарийла я московски ленинградски предприятей болам хьаллаца, продукце дикал лакхъергйола гIулакх вIаштIехьдаккха.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш дехкарийла я цу балха цахалдаш тIахьожам лоаттабе. Валха шерра юкъейоалае еза мехка предприятешкара цу хьакъехьара дика опыт. ДIахо кхы а шерагIа боаржабе беза комплексни экономически эффективность бахьан лоаттабу къовсам.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, ерригача предприятей кулгалхой дехкарийла ба арахецача продукце дикал лакхъяра тIехьара къовсам хIара денна шербе. ВIалла брак хулийтаргйоацаш болх вIаштIехьбаккха. Цу балха юкъе чIоагIа лоархIаме да материальни безам совбоаккхаргбола гIулакх вIаштIехьдаккхар а.

Продукце дикал лакхъяра бола къовсам цхьанцадола «хьажарашн» «месячникаш» деладарах боалаш бац. Из хIара денна лоаттабе беза. Саратовски методо лоархIар да дуйнен тIа дикагIа йолча стандарташца вай продукци нийсъяра цахалдаш, кланах къовсам лоаттабелга. Цунца цхьана саратовски методо мишта белгалдоаккх, продукце дикала хьалхара жон дала дезар эггара хьалха из хьаьф волга. Цудухьа лакхбе беза цу хьакъехьара хIара болхлочун бехктохкам.

ТIехдика мара ара ма хеца продукци!

Семилетка—ханал хьалха

ДIАЛУРГЬЯЦ ЦIЕ БАЙРАКХ

Октябрьски района мехкдаьттахоша 28 августа мехкдаьттен гази аккхара йола бархI бетта план кхоачашъяь, планал совгIа эзарош тоннаш доагор даьккхад. Цхьа шун ах шун да Къилбаседа - Кавказски совнархоза чуйоагIача мехкдаьтта доахача предприятешта юкъерча яхье цар хьалхале лелаю. ХIаьта мишта дикка шу да РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен дIа - юха тела ЦIе байракх цар лелаю.

ТIеххоачашъяьй скважинашта бурув толара план а, дикка лакхденнад технико-экономически хьокхамаш а. Планах лаьрхIачул 5,3 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, хIаьта продукцега дIабелаш бола мах 2,5 процент лохбарах 40 эзар сомал дукхагIа пачхьалкхен ахча кходе карагIаьннад.

Уж толамаш дахара ниъ ца кхобеш къахьийгал ерригача болхлойи специалистийи коллективо керда технологи, автоматизаци, механизаци производства юкъехухьаш. Болх беча скважинай фонд тоаяра дукха къахьийгал района мехкдаьттахоша, цо торо хилийтар мехкдаьттен гази аккхар дикка лакхде. Шу доладенначахана дена кIоарга-насосний фонтанни скважинай балха юкъейоалаяй 120 геолого-технически мероприяти. Цар а торо хилийтар болх беча скважинех дикагIа пайда эца, хIаьта кхоэзар тонн гаота лаьрхIачул дукхагIа доагор даккха а.

Уж мероприятеш юкъейоалаяьчул тIехьагIа цхьайолча скважиный дени-бийсанен доаккхаш дола мехкдаьтта пхи-илх тонн лакхдаьяр. Царех я №№ 12, 38, 32 йола скважинаш, кхыяраш.

Кердача технологешен методашца юкъехухь укхаз геолого-технически мероприятеш. Масала, гидропескоструйни перфораци, йоахалла эш йола обработка а, кхыйола методаш а. Цул совгIа, мехкдаьтта дукхагIа даккхара дика гIо дир ткъа шозза тайп-тайпарча скважинашта ьйча капитальни ремонто.

Ханал хьалха план кхоачашъяра доккха новкъостал ду коллективо юкъе шерра яржача социалистически яхьо. Управлене ерригa участкаш, цехаш, предприятеш я шоайла яхье яьна. Массаза хьалхале лелаеш хьинаре къахьегам хьабоагIа коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш йола нов. Хащенко Иван Петрович керте латтача Гойт-Кортерча участка коллектив. Къахьегама овсарле дикка лакхъеш, продукцега дIабоалаш бола мах 0,9 процент лохбаьб укхаза. БархI бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь дукхаьа цу коллективо 30 эзар сом пачхьалкхен ахча кходаьа.

Ишта дика къахьегама толамаш даьхад телемеханизированни промысла коллективо а. Дика къахьегарца белгалдаьннай мастерашта ни. Анельева, Пронина, Лукьянова кулгалду бригадаш, капитальни ремонт еч ни. Воробьев, Федосов керте латтача бригадай коллективаш, кхыбараш а. Дукха ба управлене коллектива юкъе лакха говзал йола специалисташ. Массанена хьокхам телаш, производственни нормаш тIехххоачашъеш къахьег цар. Уж ба операторш Набиулин, Юсупов, Макиев, Илинков, йурув деттараш Польшин, Коробов, слесараш Абдулаев, дукха кхыбараш а.

Шоай мел йола торонаш оарцагIъьха, хьинар иа кхолеш къахьег хIанз «Октябрьнефта» йоккхача коллективо кхоалагIча квартале а социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах, хIаьта карара кара тела ЦIе Байракх а шоашца йитарах.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефть» НПУ ... геолого-технически отдела ...

БУХСОЦАШ КРЕМЛЕ ХИННА КЪАМАЬЛ

31 августе Кремле хилар ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Президентой, Iарбий социалистически союза Председателца Гамаль Абдель Насерца советски кулгалхой бухсоцаш хинна къамаьл.

Къамаьла юкъе советски оагIонгахьара дакъа лоацаш хилар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, А. Н. Шелепин, СССР министраш А. А. Громыко, Р. Я. Малиновский, кхыбараш.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республика оагIонгахьара къамаьла юкъе Президентаца Гамаль Абдель Насерца цхьана дакъа лаьцар ОАР вице-президента Закария Мохи Эд-Дина, Къама собрание Председателя Анвар Эль-Садата, кхыча мехкашцарча гIулакхашта волча премьер-министра заместителя доктора Махмуд Фавзе, кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Махмуд Риада, кхыбараш.

Къамаьл долча хана дIахо диъхар хьалхагIа дийцача дешай хьакъехьа вIаший дагабуйлга. Къамаьл чакхдаьлар цIенача догуйлаша.

(ТАСС).

ВIАШАГIКХИЙТТАЧА IАРБИЙ РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТАЦАРА СОВЕТСКИ КУЛГАЛХОЙ ПЕРЕГОВОРАШ

Кремле 30 августе ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Президентаца, Iарбий социалистически союза Председателца Гамаль Абдель Насерца переговораш хилар советски кулгалхой.

Переговорашта юкъе советски оагIонгахьара дакъа лоацаш хилар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, А. Н. Шелепин, СССР министраш А. А. Громыко, Р. Я. Малиновский, кхыбараш.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республика оагIонгахьара переговорашта юкъе Президентаца Гамаль Абдель Насерца цхьана дакъа лаьцар ОАР вице-президента Закария Мохи Эд-Дина, Къама собрание Председателя Анвар Эль-Садате, кхыча мехкашцарча гIулакхашта волча премьер-министра заместителя доктора Махмуд Фавзе, кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Махмуд Риада, кхыбараш.

Ишта 29 августе Подмосковье а хиина йола уж переговораш йолча хано дIахо дихьар хьалхагIа дийцача дешай хьакъехьа вIаший дагабуйлга. Переговораш белгала яр бозаме, дагахьара, гучахьара хиларца. Керттера терко тIаерзаь дар хIанзарча хенара дуйен халкъашта юкъера хьали СССР-ни ОАР-ни юкъера доттагIала гIулакхаш леладелга дIахо дегIаккхуйлари.

(ТАСС).

ХIАНЗЗЕ А ЛАРД ЙОЛЛА ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА

ТIАДОАГIАЧА ШЕРАРА ЯЛАТАШ ХЬУВКЪАДАРА

Грозненски района № 3 йолча совнйбаьца даарий совхоза кхоалагIча отделене кхаш леладераша гурахьа дуий дола кIа хий деттача участкашка дIаде лаьрхIад. Цудухьа, ка бола ялаташ чуийца даьина кхаш сихха гурахьа дуйрдолча ялаташта лаьрхIа кийчде болабелар цу отделене механизатораш.

Укх шера 1000 гектара тIа гIадуйргга цаъ гурахьа дув ялат. Царех 600 гектар лаьтта хий детташ да.

ЧIоагIа теркам тIабахийтаб механизатораша лаьтта дика ахара. Массанахьа доагIача тайпара кIоарга ахкад лаьтта.

Трактористаша М. Абдулкадыровси И. Абдурузуковси шоай дийнахьара норма тIехххоачашъеш норма 5 гектар мара йоацача 9 гектар оах лаьтта.

Лаьтташ аха доладалалехьа хIара гектара тIа 3 центнер суперфосфат тохай.

Укх шера гурахьа дуий дола ялаташ кхелара лаьрхIа механизированни звено вIашагIъеллай. Цу гIулакхо хIара механизатор ше беча балха бехктохкаме ву. Цудухьа, дикагIа лел цар массайолча участкашкара болх.

Эльмурзаев Хьамида звенос шоай ахка баьннача лаьттащта дика планировка а яь из тIуна хилийтара хIанз хий деттал боахк.

Лаьтта кийчдарга хьежжа техника а фу а кийчдеш боахк отделене механизатораш. ХIанз тоаяь лаьтта хьекха яьнна алх СУК-24 яха сейлва латт отделене. Фу кийчдаь боалаш а латт уж.

Укх шера гурахьа фу уарагIош лоарагIеш дIа а тоесаш ялаташ дIале лаьрхIад цар. Тха механизатораша. — йоах отделене механика нов. Космынина, — укх шера гурахьа ялаташ дика а хаинахьа а дIадера мел эша кхоачам баьб.

А. ПЕНЬКОВ, агроном.

Кхашкарча балхий темпаш лакхагIа

Лаьтташ леладерий гIулакхаш дукха да хIанз. Ялатаи чуйнаш латтача хаина гуйран культураш дIаем хьатIадоагIача шерарча хьувкъама лард йоллеи кийчнуш ба уж.

1-ча сентябре кхачалица кхашкара балхаш укх бохраме кхоачашдаьд республика колхозашкеи совхозашкеи:

Чуийцай силосан мошача доакъарийнен лаьрхIа хьажкIаш 38,6 эзар га, эзбь ахкай 50,6 эзар га.

Силосан мошача доакъарийнен лаьрхIа дIайийнача хьажкIий кхаь дакъах ши дакъа хIана яц аьнна я чуийцараш.

Урус-Мартана района боахамашка 92 проценти Наурски района боахамашка 85 процент хьекхай хьажкIаш.

Гидуйргаш чуяца йолаенна дукха колхозашки совхозашки. 23 эзар гектара тIа дIайийнача цу маькерча культурах чуийцай хьакхара 919 гектар, 29 процент эзбь ахкай. Хьалха йола 61 процент эзбь ахка МалгIабика район, 48 процент ахка Гудермеса, 40 процент ахка Сунженски районаш. Эггара тIехьайсай 7 процент мара эзбь ца ахка Шелковскойи Наьсарени районаш.

Кхашкара балхаш дикеи темпаш лакха йолаш чакхдаьр — юрташкарча къахьегамхой хьалхарча агIадара декхар.

ЛАЬТТА АХА ДОАЛАШ ЛАТТ

Гурахьа юв культураш ханнахьеи дийни дIайийна яхара чIоагIа къовсам лоаттабу Сунженски района ХХ-ча партсъезда цIерахча колхоза механизатораша. Аханара ялат чуийна доаллашехьа а нохараш тIехьа дола трактораш аральдар кхалика лаьтта аха аьнна. Лаьтта оахоча дийнахьеи буси ца социйташ болх беш яр укхаза пхиъ агрегат. Гурахьа дув ялат дIаде лаьрхIа деррига лаьтта аьха даалалца цIеккхи сацийтанзар цар шоай болх. Аха дезаш хинар цIезига лаьтта дацар. Деррига а 2270 гектар дар из.

Къаьстта дика къахьийгад цига трактористаша Рухлин Андрей, Трипольов Петра, Кремнев Виктора, ишта кхыбараша. Царех хIарано 130—140 процент кхоачашъяьй шоай дийнахьара норма.

Гурахьа дув ялат дIадера чIоагIа къовсам лоаттабу «Заветы Ильича» яхача колхоза къахьегамхошта а. ХIанзале 400 гектар аха дезача 350 гектарал совгIа лаьтта ахка баьннаб уж. Дика толамаш доахаш хьабоагIа трактористаш Белхароев Махьмад. ХIара дийнахьа нормах 4,5 гектар мара аха ца дезача 8—9 гектар лаьтта оах цо.

ХIана агротехнико яхача беса шин сменах болх а беш тIадоагIача шера ялат хьувкъадара шоай низ кьинари ца кхолеш къахьег ба колхоза трактористаш.

В. ЗАРИН.

ЛАЬТТА КИЙЧДЕШ БА

Укх шера Урус-Мартана района «Герой» яхача совхоза механизатораш гурахьа дуйча ялаташта лаьрхIа 2700 гектар лаьтта аха дезаш бар. ХIаьта цар хIана ахьар 2520 гектар да. Цул совгIа, 1000 гектар эзбь а ахкай совхоза.

Дика къахьийгад И. И. Жабраиловни Алаеви керте латтача бригадаша. Цар хIанзале лаьтта ахара план кхоачашъяьй. ДоагIача тайпара кIоарга оахаш а дели шоай денна норма 1,5-эза кхоачашъеш къахьегаш хьабоагIа трактористаш Ж. Мусаев, А. Джамалдинов, Э. Мирзоисаев, ишта кхыбараш.

ХIана хIанаш дIасетьа лаьтта тIуна хургболаш хий дуллаш боахк совхозе. Уж хий дилла баьннаб 700 гектар лаьттанна.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

СИЛОС IАЛАШЪЮ

Шелковской района Менжински цIерахча колхозо укх шера хьайбашта 12500 тонн моша доккъар кийчде лаьрхIад. Эрий тIаьнначa баьнах 300 тонн гарга силос дIаоллай цар. ХIана чуийна хьайбаш Iа доаккхаргдолча моттигашка хьажкIий силос йоллаш боахк колхозой. Из болх беш 4 комбайни, 15 автомашини, 50 колхозхой ба. Силосни кIоаганка 2000 тонн моша доакъар дIадоллад цар.

Яхье баьнарашта юкъе хьалха латташ ба комбайнераш Пичугин Юрий, Батурин Александр, тракторист Еременко Иван. Цар дийнахьа шин агрегатаца 150 тонн хьажкIий доакъар кийчду. Дика болх бу шофера Казаченко Тимофей а.

К. ОСМАНОВ.

ТОРГОВЛЕ ГIУЛАНХАШТА ЙОЛЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КОМИТЕТЕ

1965 шера 1-ча сентябре дена розничнии махкаш юкъера лаьрхIача 25 процент лоддаь хлопчато-бумажни кIазаех хьча школьни форма розничнии махкаш.

ЧССР ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДЕЛЕГАЦИ СССР-е ВИЗИТАГIА ЙОАГIАРГХИЛАРАХ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето ехарах укх шера сентябрь бовш официальни визитагIа Советски Союзе кхоачаргья Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь, ЧССР Президент новкъост Антонин Новотный керте вола Чехословакин Социалистически Республика партийно-пачхьалкхен делегаци.

(ТАСС).

ВЬЕТНАМ КЪАХЬЕГАШ А КЪУВСАШ А Я

(Наькъа водаш зеденнараш)

Итт шу хьалха советски журналистий хьалхарча группа юкъе волаш Вьетнама Демократически Республике хилар со. ХIанзза йистебаьннаб Духьалеи тIом. ТIеххьара французски салте дIаьахав тIемо бохабаьча, бакъда эшабаьнна болча вьетнамий къьнарча мехкара. Халкъ доладелар шийн мохк тоабе, бирсача тIемо яь човнаш ерзае. Цу хана тхона массанахьа а бIаргагора турпалеи къахьегам. Юхаметтаоттадеш латтар наькъаш, тIаьш, промышленни предприятеш.

ДагадоагIа городе-порте Хайфоне тхоаш дахар. ДРВ столицал Ханойл кхо бIаь ди тIехьагIа мукьаньнкхаяр из. Городага бодача наькъал дехьеи сехьеи аьшкабетонни дотаги латт. Сагота а, бирса а хьежуж шоай дайнача боййиций бIаргашца юхе гIолла тIехлелхача машинашка. Доташта гонахьа я кIарцхала вьшкасьарга мукхйнаь, вIашагIийна гирляндаш. Хайфоне дIакхача пхи километр юсаш французски патрула соцаю машин. Эшаре-Дьен-Бьен-фу юхе йохаьча колониальни арме виналех тIехьарчо—пропуск бе кхестаеш тоъала ха а лыкха, честь а денна, кулга вамалах мукъа лу тхона. Машин дIайолалу, хIаьта тхо демаркационни зона дехьарча оагIон тIа доал. Цигара а шоллагIча дийнахьа дIадохийт французий эскар, Вьетнама Демократически Республика военно-административни Iадала бе доал а кхоачаш.

Дукха дийлар со цу хана йоассанначa, еннай аьнна хетача городе. ГIар-тата доацаш яр порт, дIахьайлаяр тикаш. Цхьан улицах со дIавахача города а берригача мехка а йоккхагIа йолча предприяте цементни заводе кхаьчар со. Укхаза а яр гIар-тата доацаш сатийна. «Молха хьаж» хьа ма кхийтте а, предприяте дас—француза приказ делар демонтаж а йийя вIаштIехьа мелд оборудовани завода территорера Франце дIаьхийта аьнна.

ХIаьта хIанз юха а Вьетнама Демократически Республика йоккхалга а лоархIамга а диллача шоллагIча городе Хайфоне кхаьчав со. Йовзаш сона улицаш, городи йистош. Хайфон шерьеннай, пригородашка хьальяьй керда промышленни предприятеш. Кооперативни кхашка болх беш я тракторш, дуга дIадийначa кхашка хий дIаукхийт механически насосаша. ТIаькха ер фуд? Кхай юкъе латтах гув ба. Наькъа тийнаг дода цунгахьа. ДIагарга кхоач тхо. Бомбоубежище. Доьъадалаза долчи лаьттанга хьежача гучадоал, из гув укхаза хьабаь дукха ха йоацилга.

Цу тайпара бомбоубежищеш бIаргаейра тхона юхаметтаоттальча цементни завода территоре тIа, городской парке, порта гаьна йоацаш.

Дизза цхьа шу хьалха, 1964 шера 5 августа, американски самолеташа эггара хьалха бандитий хьисапе бомбаш чуйийттар Вьетнама Демократически Республика территоре. Цу хана дена, Женевски соглашенеш телха а еш, США тIема-фецарча шиий самолеташа, халдалза ДРВ территоре а ухаш, бомбаш етт машера городашта, юрташта, госпиталашта.

ТIом... Из кхераме, бирса дош Вьетнаме массанахьа а хаза йиш я. Агрессорий атакаш майрра юхаетт наха. Вьетнамски зенитчикаша хIанзолца хьа пхи бIаь пентагоновски самолет чуйхийтай.

— Оаха чIоагIа бариал оал советски доттагIашта, — аьлар согIа цементни завода ополченций кулгалхочо нов. Тхе Шона, — кьалха дIаяхача хана а, хIанза а цар тхоаша новкъостал дарах. Нийса хинад, боньонца бола доттагIий хало тIаьхачача боаз, яхилга. Бола гIагIертта бу оаха, — йоах дIахо Тхе Шона, — укх шера 670 эзар тонн продукци арахецаргья оаха. Планал совгIа арахийца цемент мохк тIемах лорабе эшараш гIоргья.

Ишта уйла йолаш ва тахан Вьетнаме моллагIа а: деррига а дальхенна, деррига а моастагIа эшавара!

2 сентябре вьетнамски халкъо дезду Августовски революце 20-гIа шу. ДиццлургIдоацача цу дийнахьа Ханой центральни майдане—Ба Динь нов. Хо Ши Мина Вьетнама Демократически Республика хьахилар дIакхайкадир. ТIемо дикка новкъарле йир хьинар долча халкъа де мел лийрхIар кхоачашде. Цхьабакъда халонаш мелла дукха хиннайле а, вьетнамски болхлочо, ахархочо, интеллигента хьальеккир Советски Союзеи кхыч социалистически мехкийи гIонца фу карагIдарга кортамукъадьиннеча нишашта, кортамукъача къахьегама сага. Уйла ел укх цифрай: 1939 шера Вьетнаме шиъ еза-йоккха промышленность яцар. Деррига а, кхыметтел тайи махей тIехь, арахьара хьатIада дезаш дар. 1954 шера хьалъяьр 41 предприяти. 1965 шера еллер еза-йоккхача промышленноста лард. Бытови товарех 90 процент хьаю мехка фабрикашкеи заводашкеи. Хьалъяьй 1014 промышленни предприяти.

Хьалха тIехьабиса аграрни мохк лоархIаш бар Вьетнам. ХIаьта из ишттa да а дар-кх. 1939 шера ерригa а арахецаш яр 2800000 тонн кхачан продукташ. 1965 шу долалуш юрта боахама продукцех (дуггах лаьрхIача) 6059400 тонн хилар. 90 процент хиллйл бола ахархой вIашагIкхийттаб кооперативашка.

1939 шера кагтахьа мара дийша саг воацаш мохк бар Вьетнам. ХIанз 95 процент нах дешеи яздеи ховш ба. Юкъерча школашка дешаш да 2660600 бер (1939 шера 567300 бер мара дацар дешаш). Вузашка дешаш 1939 шера 582 саг мара вацар, хIаьта хIанз 27000 саг ва. ХIара 2000 сага сих цхьа лорийи фельдшери ва.

Уж цифраш — вьетнамски халкъо Iалаьмате доккхий толамаш дахара тешал да. Цар боккъала а гIадкхувла сурт уттаду, демократически республика низ болаш а толамаш доахаш а йолги йоах цар. Цар гIадкхувл вьетнамски халкъа доттагIий, хIаьта тахан Къулбехьен Вьетнаме шоай Iаьржа гIулакхаш деш боахкараш, Къилбаседехьен Вьетнама территорена бомбаш етта самолеташ ухийтараш гIад доадеш чIоагIа эгIаз а кхувл.

Кег гIорто моттиг дIаьлиначо неоколонизаторашта ца деш цхьаккхе а хIама дитац «Коммунистически кхерамца къовсам» лоаттабу оаха яхаш. Къулбехьен Вьетнаме шоай бIу дукхагIа Iоабеш боахк уж. ХIанз американски непа йоалло цо ше а гучахьа яду. Къулбехьен Вьетнама махкам мукъаданкхара фронта доакъоштa дукьаларча тIемашка юкъарчал довицаш дакъа лувцаш США форда гIалнлой подразделенеш йолга. Эскалаци сацинза я. Цхьабакъда, из ше лелайойа а Вашингтона гуш дац шийна дукха езенна авантюрай политика а тIехьа ше чухкчи ушалалаpе ара мишта яргья. Из хадданна массе а хана океанал дехьарча столицана дагаукхийт Къулбехьен Вьетнамера США кхухьаш долча боабь янкеш чубадача цинка кIешл. Из царна дагаухийт Да-Нанг е Дук-Ко йолча къулбехьен вьетнамски патриоташа тIа-тIа дукхагIа хойолийташ еттача хIамаша. Из боккъала а дика хьахьувкх июле-августе со Къилбаседехьен Вьетнама гIолла лелаш сона бIаргаьйначa йоагаш хиннача самолетий гаргаша.

Со хиннача ерригача предприятешка, ерригача юртбоахама кооперативашка наха дувцар «Цхьан бе кIоан нухи, вокх бе — топ» яха болам берригача мехка гIолла дIахкеста хилар. КагIрхошта юкъе дув баара хьисапе кхайкаду ер дешаш: «Кийча ва хьашт долла дехар кхоачашде. кийча ва моастагIчоа духьал летa!».

Оакхарий хьисапе тIа а ухаш американски авиацес дукхагIа довнаш деш йолча провинциешкеи районашкеи ахархой вIаштIехьдьиннад хьалхагIарча хьувкъамах дола дукха йиллача ханал хьалха чуийца доаккхилгеи шоллагIча хьувкъама дола лаьтта кийчде болалулгеи. Укхаза дуга дIадув майда шерьяьй, ирригационни гIирсий сеть дукхагIа хиний.

Со теш волаш хилар кхычарел дукхагIа бомбаш етташ йолча Винь, Тхань-Хоа, Донг-Хой, Нам-Динь яхача городашка фецарча кхерама доахача оарца хоама отбой малхдале а болхлоша шоай станокашта юхера моттигаш дIалувцаш хилар. Массанахьа а тIеххоачашъю производственни планаш.

Боккъала а фьелгаца дувццале дола гурпалаш къонахчаш долаш шоаш хилар хьахьувкх нхалнаха. Данг-Хойтара дукха гаьна йоацаш йолча моттиге сога хьоашал тохийтар халкъа милице кхалнаьха отряда денал дола командир йолча нов. Нгуен Тхи Саоца. Республика ханара йола из йо! шоай округе даь а ца Iеш, кхычахьа а сий деш я. Цун цIи йовз Ханое а, Хай-фоне а, Къилбаседехьен Вьетнама кхыча городашка а. Цун зенитни пулемет низ болаш нийса етталуш йолга ков американски ассаштa а. МоастагIчун самолетий цхьа атака юхатеха Iийнаяц Нгуен Тхи Сао. Тахан итташ ученицаш, бIаьш цо дер де баьннараш ба цун.

— Аз кхоачашдер сай граждански декхар да, — йоах нов. Нгуена. — Тахан оаха самолеташта духьала тIом бу. МоастагIа сигала ва. Цхьабакъда, эшаш хуле, Дукьален тIом болча шерашка сай йоккхагIа йола йиша санна, эггара хьалхарчарца фронте гIоргъя со.

Сона бIаргаейра машарерча сигала моастагIий самолеташ. Йохаль юрташ, цIенош: сона хезар Iочуеттача бомбай шокарт, уж лелхаш, цар ду таташ; со хьийжар «иксаш» тIалатта учрежденей кораш; со тIехьийлар моастагIаша йоагаьча бензовозаштен бомбаш йийтта йохаьяча школаштен юхе гIолла. Укхазара суртaш дар уж. Цхьабакъда, цхьанна а хIамо дохадьдац къовсам дIахобахьа, шийн лаьтта лораде кийча дола вьетнамски халкъ. ХIара вьетнамец сабаре а, денал долаш а ва. Из вохац шийн мехка эттача чоалхиерча хьалех, хIаьта шийн бе йоалла топ чIоагIагIа тоIа а ю. Валалца латта!

...Юха а хьож со итт шу за йолча сай записной книжкашка. КорадоагIа сона ер йоазув: «Ханой. Юхаметтаоттав йоланьй механически завод. Новкъостал де Советски Союзера специалисташ баьхкаб...».

Тахан цу заводо мехка тайп-тайпара продукци лу. Предприяте къонача инженера нов. Данг Куок Тхи «Советски специалистий аллеяга» хьажа дех тхо. Аллее тхо дIадолхаш цо дувц тхона, вошала символа хьисапе кIарача советски новкъосте цIавахалехьа цхьаццa сомий га егIа хиларах. Гаьнаш дегIаьлхай, летий. Массехк шу даьннад болхлоша цу бешара «личи» яха чам бола тропически сом гулбу.

— Вай вежарий доттагIал, — аьлар нов. Данг Куок Тхи,—кIоарга оалаш долаш да. Цу доттагIалено низ лу вайна вай юкъарча гIулакха тIехьа къовсам лоаттабе а, из бахьан къахьега а. Дега тIара бариал оал оаха советски халкъа машар болча а, тIом болча а хана цо тхоа материальнии моральнии тIо дарах, ткъо шу даьннача республика кхераме долча укх деношка тха оагIув хьаллаьца из латтарах.

П. ВАССИС.

Ханой—Москва.

Партийни вахар

КОММУНИСТАША БАЛХА ИТОГ Ю

Деррига а кхо шо мара дац «Сунжанефта» НПУ цхьаьнкIа промысел йоза. Цхьабакъда, цу доалача хана партийни организаце хьалхаенна мехкдаьтта промысла коллективо боккха болх баьб промысел хьаеши цун база чIоагIъени. Оьлайгара хувцаденнад промысловн объектай, скважинай, групповой установкай кхуц.

Промысла партийни организацена юкъе ва 13 коммунисти 2 КПСС членний кандидати. Берригаш а производства кертерча участкашка болх беш ба уж. Масала, мехкдаьтта доаккхача бригаде болх беш 7 коммунист ва. Цу денал долча коммунистий группана керте латт Георгий Михайлович Емельянов. Группо чIоагIтIа теркам тIабохийт мехкдаьтта даккхара пачхьалкхен план кхоачашъяра. Цхьабакъда, цар къахьегама толамаш айхха, дувзаденна да коммунисташа болхлошта юкъе беча кхетама балхаца. Не дика кхета я деш группа членаша болхлошта юкъе тайп-тайпарча темаех йоза беседаш ю, газеташ деш, хIара болхлочунна къаьстта кхетама болх бу. Цу тайпара кхоачашду коммунисташа шоай партийни декхар. Царна дика хов болхлой кхетам лакхбарца къахьегама толамаш тIехдаргхилар.

Дукха хь йоаццаш хилар промысла партийни организаце отчетно-хоржама собрани. Собрание коммунисташа итог йир шоаш баьча балха, партийни бюро балха кхоачамбоацараш гучалоахаш критика йир, дIахо берг болча балха наькъаш а боахама политически декхараш кхоачаддара де деза гIулакхаш а белгалдаьхар.

Отчетни доклад еш промысла партийни организаце секретара нов. Н. А. Кидаева дийцар промысла коллектива хьалхашка лаьтта кертера декхараш кхоачашдара болхлой оарцагIоахаш партийни бюрос баьча балхах. Промысла болхлоша мехкдаьтта даккхара пачхьалкхен план кхоачашьйй, планал тIех 1461 тонн мехкдаьтта а доаккхаш, аьлар докладчика. хIаьта къахьегама овсарле 0,9 процент лакхъьйй, мехкдаьтта даккхаега дIабода нах 4 процент лохбаьб.

Рационализаци яра эттача конкурсе 1965 шера хьалхарча их шера хьалхара моттиг дьккхой № 2 йолча мехкдаьтта промысла коллективо. Мехкдаьттаца долча парафина духьал, мехкдаьтта IIехалар лохдара тIехьа, мехкдаьтта доаккхаш дийнахь бес дIаледачун учет отталра тIехьа боккха къовсам а лоаттабеш, промысле деш дола балхаш аттаза дахара дукха хIама дья рационализатораша. Дикка тоабир водоотдинцика а гидросифона а болх, скважинашка болх байтара технологи тоаеш дукха хIама дир. Цу берриганешта юкъе доккха дакъа лаьцад коммунисташа Константин Федорович Малрейкос, Иван Иванович Холопова, Георгий Михайлович Емельянова.

Партийни бюрос баьча балха опыт тапара толашагIар белгал а доаккхаш собране пъамал даьча коммунисташа Малрейкос, Емельянова, Круглова, Янова, Потапова, Еремеева партийни принципах гучадаьхар партийни бюро балха тIехь дола кхоачамбоацараш. Партийни бюрос хIама во вIаштIехьбаьккха бу партийно-политически болх, йоалар цар. Хан-хиннахьа вьыц партийни собранеш. ХIаьта партийни собранешка кIезига уттадаь производственни дешаш, коммунисташтен болхлоштен юкъе беча идейно-политически балха дешаш. Масала, промысла партийни организаце хьаьар инженерно-технически болхлоех болча нахах латта докладчикий группа, коммунист П. Н. Холопов керте а латташ, йолх докладчика. Цо шийна ена партийни поручени кхоачашъйнар — вIалла болх бацар группо. Цедара вIаштIехьбьиххабар въонача коммунисташта идейни кхетам балара болх, кьалха латта болхлой Коммунистически парте мутIарашта юкъе балара гIулакх.

Отчетни хана чухь КПСС членалла хьаййнар ши саг мара вац. ХIаьта КПСС членалла кандидат хиина нов. Х. Н. Сабиев парте членалла хьаэцнар КПСС Сунженска райкомо. Цо хьахьох къена коммунисташ кхетабара болх партийни организаце формально бь хилар, цо из лоархIам бола гIулакх тесса лелалар. Из даьл промысла болх беш Iалахьйте дика них, парте сийлахь-йоккха цIи лелае хьакъ хола нах боллашехь. Царна кхетама болх баьбан. Уж ба производстве хьалха латта Саламатин, Колокщев, Малевина, Власова, Ничкина, Ломоносова, кхы дукхабараш.

Партийно - пачхьалкхен тIахьожама комитета йовкъостала йолча группана керте латтача коммуниста нов. Пузенкос ше къамаьл деш белгалдаьккхар партийни бюрос цу группа балха ледара хьалхлечелахь хилар. Цудухьа шийна тIадилла гIулакх мадоагIара кхоачашдудалацдар группага.

Партийни бюро балха тIехь цIенхаштта кхоачамбоацар да цо социалистически яхь лоаттайра гIулакх ледара леладеш хилар. Промысла ерригача бригадашен участкашен социалистически декхараш тIайийцад, промысла ерриге коллектив коммунистически коллектива цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеш я. Цхьабакъда, цар лоаттаеча яхь итогаш яц профсоюзни комитето, цар шоай социалистически декхараш мишта кхоачашду хьажаш, производстве хьалхь латтарий опыт дIайовзийтара хIама дац. ХIаьта партийни организаце кIезига терко яьй профсоюзни организаце бечча балха, ледара хьалхле лелаьй цун балха.

Отчетно-хоржама собрани чакхъьлар берриге нах хьабаьхка а дукхача коммунисташа доккха дакъа лоацаш а. Коммунисташа гIулакхаца а партийни принцип йолаш а гучадаьхар партийни организаце беча балха тIехь дола кхоачамбоацараш. Промысла партийни бюро кердача составо бе беза болх цIенхаштта тоабара тIаерзаьь решени йир собране. Партийни бюро балха кулгалде хержар Александр Максеевич Пузенко.

Л. РЯБОВА,

Сунженски районе радиокорреспондент-организатор.

> Семилетка тIехьарча шера къаьстта дика къахьегаш я Назрани мельзавода коллектив. Ер кхоалагIа бутт ба республиканеки Сийлен досках тIа тха коллектив латта.

ТОЛАМАШКА ХЬЕЖЖА ТЕЛ СОВГIАТАШ

Завода болхлоша хьинар кхо ца деш къахьегарах, хIара кварталe ахчан премеш тел завода коллектива. Масала, хьалхарча кварталa план тIехкхоачашъярах кхара кхара тела ШIе байраки хьалхара ахчан премии елар тхона, хIаьта шоллагIча квартале кхоалагIа ахчан преми елар.

Нийтта къахьегама толамаш даха вIаштIехьдаьннад тха болх нийса вIаштIехьбаккхарахи хIара болхлочо хьинар кхо ца деш къахьегарахи. ХIара болхлочо кхетаду шийх участкана ше бехктоихама хилар, цхьаьне шоллагIчоа ховкъостал ду.

Производствана юкъе керда технологи кхухь яха. Шерра социалистически яхь йоаржаьй бригадашта, къаьст - къаьстача болхлошта юкъе. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лакхара къовсам лоаттабеш йиъ бригада я.

ТIайийца социалистически декхараш пачхьалкхен плани кхоачашъярах кхоачамбаь Iац завода болхлой. Керда мероприятеш балха юкъе а кхухьаш керда наькъаш лех къахьегама овсарле лакхъяра.

Укх шера заводе хьалтIеш я искусственни сушилка. Дукха хIама ла эшаш хьалъь йолаш латт из. ХьажкIаш чуеца йолалуча деношка хьалъь яргIолаш я из.

Кердача сушилка мощность 4-зза лакхагIа хургья къаьнача сушилкачул. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийтаргда Ермоловски элеваторе дIакхахьа а ца еаш тхоай заводе хьажкIаш йоккье.

ХьажкIаш хьачуина мара ца елаш хийчо дьй тха коллективо. Машинаш Iойвассаю механизмаш хийчъьй, машинаш механизировании хьисапе Iойвассаяра кхы тIа а чакхйоахаш я керда мероприятеш.

Укх шера тха торо я тхоай складашка 10 эзар совгIа тонн хьажкIаш хьаца. Беттагара беттага дикагIа хул коллективо доаха толамаш. Июль бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа аьха хьоар 26 тонн я. Кхы лакхагIа да август бетта даьха къахьегама толамаш. Планах лаьрхIачул совгIа даьккха хьоар 420 тонн я.

Хьинаре къахьегаоца шоаш лоархIийташ дукха болхлой ба тха заводе. Царех ва ноккхагIоола вальцовой Евлоев Мальмад, Шадыжев Башир, Нурулина Рая, кхы дукхахбараш.

Лалха дикал болаш гIишлоймонтажни балхаш деш я заводера гIишлошъерий дукха бригадаш. Укх шера завода болхлошта лаьрхIа хьалдеш да 32 квартира йола цIа. Кастта цу чу баха ховшаргба завода болхлой. Тха завода коллектив дог тийша я ше шера плац ханал хьалха кхоачашъергхиларах.

М. БОРОВ,

Назрани мельзавода директор.

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра къаьстта дика къахьегаш я укх шера Грозненски № 1 йолча ательера нов. Алмазовас кулгалду бригада. БаркI бетта план 115,7 процент кхоачашъьй цо, планал совгIа тийга хIамаш 2 эзар совгIа сома мах я. Къаьстта дог гIоадаьлар бригада членай 31-ча августа; 9 бетта план кхоачашйир цар цу дийнахьа. Дика къахьеташ ба ии, Арутюнан, Попова, Подковырова, кхыбараш.

Сурта тIа: Попова Надежда задание луш я Подковырова Надеждийна.

И. Плиева сурт.

ПРОИЗВОДСТВА РЕЗЕРВАШ ТОХКАШ

«Малгобекнефта» НПУ коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча шоллагIча промысле 1962-ча шера вIашагI а елла болх беш я экономически анализа общественни бюро. Цу юкъа дукха балхаш даьд бюро членаша. Цига вIашагIъехха я оборудованен запасни оатхалийн, скважинашта лаьттана кIала ремонт яра, транспортах бизза пайда эцара, геологически, лаьйола секцеш. Цар на керте латт промысла дикагIбола специалисташ, цудухьа секцеша толамца дIахьу шоай болх.

Оборудованен запасни оатхалийн секцена керте латт М. Илаюсон. Цо къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб секце болх. ДIадахача шерашка нормал тIех хьа а ена пайда ца эцаш идаш хулар оатхалаш. Цун кертера бахьан дар ерригсоюзни нормашка хьежжа заявкаш уттаеш хилар, уж мел эш а ца хьежаш. Масала, промысла коллективо цу хана шера лаьрхIа заказ а дийя хьейтар 400—450 глубинни насосаш. Секце техника гучадаьлар ерригa эша насосаш 200—250 мара ца хилар. Нийтта ца эшаше хьа а лайя йоадайора запасни оатхалаш а. Хьежачуй тIехьагIа гучадаьлар складашка Iайна запасни оатхалош дукха хилар. Из бахьан долаш секце рекомендацеx 1964—1965 шерашка дикка кIезигийр заказах хьаийхуьа оатхалаш.

Уж кхочамбоацараш балха юкъера дIадахара промысла коллективо шийн нормаш чIоагIийр оборудованни запасни оатхалаши эшшача дIаяхийтара. Материалаш мишта лелаю хьожаш секце инициативах шоаза рейд яьй, цул совгIа царех мишта пайда эц хьожаш тIахьожам лелабу. Цо вIаштIехьдаьккхар шийн ханнахьеи эшаш йоли оатхалаш бригадашка хургйола гIулакх.

Цу секце членаш 1962—65-ча шерашка хьежарах гучадаьлар хьа а даьккха дIа а ца доххьийташ нормал тIех дукха мехкдаьтта лоаттадеш хилар. КIезигагIа мехкдаьтта юхе дусаргIолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхара лаьрхIар дейга мехкдаьтта мелови мехкдаьттаца цхьана 12 дюймови коллектора чугIолла дIаахийта, хIаьта 10 дюймови коллекторах пайда эца лаьрхIар деза мехкдаьтта дIадохийтача. Промыслерча дейгача насосни мехкдаьттана дегидраци яра цига хьалйир радиактии циш. Цо торо хилийтар хьалха Iана эшалахь 3 эзар тонн мехкдаьтта юхадусаш хиначa 800—1000 тоннага кхачналца из кIезигде.

1963-ча шера ремонтни мастерске насосашта ремонт лячул тIехьатIа цу юкъе брак нийсъелар. Д. П. Бычков керте латтача скважинашта лаьттам кIала ремонт яра йолча секце тешар цун керттера бахьанаш. Цу гIулакха бехке бараш хилар шоай болх дика ца бовзаш бола слесараш. Цул тIехьагIа лаьрхIар уж балхах кхетабара аргI-аргIах царна ховкъостала секце членаш лаькйта. Ши бутт совгIа хьинхар секце членаша слесарашта шоай опыт дIалуш. Цул тIехьагIа ремонт дьча цхьа брак нийсъеннац. Пайдана йоаца насосаш дIаяъоастая-ра тIахьожам лелабора. Цудухьа, хьалха дIадахача хана 35—40 насос эшаш хиннача хIана бетта эшаш хул 28—30 насос. Уж санна кхы дукха а лоархIаме балхаш даьд цу секце.

Болхлой боагI-боагIача дIаоттабара йолча секце анализ йир лаьттана кIала ремонт еча бригадай балха. Гучадаьлар производствана зе а ца хулаш бригадашка болх беш бола нах кIезига хилийта йиш хилар. Бригадашка потъемнииен АПР-2м кхача модернизировании дIоагIайн беча балха юкъе регистратор кхьар бахьан долаш дикка лакхъелар ремонт ерий къахьегама овсарле. Цул совгIа мехкдаьтта доаккхача балха вахa йиш йолаш мукъаваьлар нийс бoхлo.

ДIадахача шера экономически анализа бюро хьежар компрессорни станци эшаш я е ма. 160-гIа йолча групповой установке замерни трап оттаьлчул тIехьагIа гучадаьлар из эшаш ца хилар. Компрессорни станци болх ца беш соцайир, цига болх беш хиина 10 саг кхычахьа балха вахa йиш йолаш мукъаваьлар. Уж санна йола мероприятеш кхы дукха хийчъьй бюро членаша.

Укх шера а дукха балхаш даьд бюро членаша. Дейгача насосни мехкдаьттана дегидраци яра пайда бергбац аьнна кхетам бар дукхатIбараш, кийттар хиланар. Цхьабакъда, цох пайда баьлар. ХIама цох пайда эц кхача промыслашка а. ХIана бюро коллектив къахьегаш я мехкдаьтта доаккхача кIезигагIа электроэнерги йоаргIола гIулакх вIаштIехьдаккхара. ДIахо йодача хана кхы а дикагIа производствана пайда баргболаш балхаш де лерхI бюрос.

А. ГАДАБОРШЕВ.

Агитаци—таханарча дено маяххара

Производственни коллективашта юкъем нах шоаш бах - баххачеи беш бола кхетама болх ди тIехьа шерлуш латт.

ХIана хIара дениа беш болча организаторски политико-кхетамен балха дукхагIа пайда ийбе баьниаб агитаторащ политически балхо дукха нах юкъеола йиш йолча формаех — багагIа дувцача журналех газетех, хаттарийн жопийн сайренех, культура халкъа университетех, кхычарех.

КПСС райкомо дикка лакхбаьб организаторски массово - политически балха боарам, дукхагIа оагIув душ юххьанцарча партийни организацешна, майрра чуува мутIарегIа бола коммунисташ партийни вахара юкъе дукхагIа дакъа лоцара.

Района къахьегамхошта юкъера идеологически болх лакхбара чIоагIагIа терко ю-райкомо ше хIара денна беча практически балха тIехь, шой ханнахьа дувца оттаду юххьанцарча партийни организацей секретарашта, партийно - боахама а комсомольски а активашта хьалхашка, КПСС райкома бюрои пленумашкеи цу хьакъера дешаш. Масала, КПСС райкома пленуме дийцар «Комсомольцашьтен на-гIорхоштен юкъера идеологически болх мишта латт» яха дош.

Пленуме дакъа лоацаш хиннарчa массе оагIорахьара дийцар из дош, лекционни, агитационно - массовни, культурно - кхетама балха ерригa формаши методаши дIахо а тоалра тIаерзаьь йола хьадда решени йир.

Райкомон юххьанцарча партийни организацешен дукхагIа терко ю нагирхошта юкъе беча балха, цар дешара, быта дешой. Каст-кастеи чуьлацам кIоаргагIа болаши а баьниаб агитаторащ политически мероприятеш — тематически сайренаш, читательски конференцеш, хаттарийн жопийн сайренаш, производстве хьалха латтарашцен районе, городе, республике цIи хезна нах кхаьччи беттабарап.

Укх тIеххьара хана КПСС райкома бюро заседанешка дийцар: «Новые Алды» «Горячий ключ» кхача посёлкеш балхан нах юкъера массово - политически болх лакхбара къакъера, кагирхой общежитешка беча массово - политически балхах, районерча гайтара агитаци хьахара дешаш, кхиззарах.

Цу декратешна йоьбосттал цу берррга организаторски политике кхетамен болх лакхбара, бакаIьени дача а гейтара а агитаце ерригача формаш шерра пайда оьцар.

Бакхча нахх юкъе боккха политико-массовни культурно - просветительни болх бу культура Дворешна, клубана, музыкаль хазна университетана, библиотекаща. Масала, машиностроительни культура Двореце а дика тоьхь технически прогрессен Iилма-атеизман кабинет. Дикка болх бу методически советаша.

Цу дворене общественни хьисапе болх беш я зIа-юха кхуила планетарий, унахцIенони культуран университеташ. 200 совгIа саг юкъе а болаш, хIаьта культура халкъа университете болх беш я технически прогресса, музыкальни, Iилма-атеизма факультеташ.

Парте районни комитето цIенхашта терко ю культура халкъа университетий балха. Уйла а еш хевшаб цу университетийн цар факультетийн советий членаш.

Дика иайчъь дешара программа я. Лекцеш еш ба района, города, республика толашагIа бола лектораши пропагандисташи. Масала, Iилма-атеизма факультете деша багIарашта йийшай: «марксизмо-ленинизмо дынах кхар», «Кхалсаги дын», «Ислама реакционни чулоацам», «ЦIагIа бераашта атеистически кхетам балар», «Вселенни хьахилар», «Лаьтта са доала хIамаши баьцоагIаши хьахилар», «Сиг хьахилар», «Космос нагасраяр», «Вай хана Iилманен техниканен карагIдаьинараш» яха а кхыйола а лекцеш.

Укхаш ю хаттарийн жопийн сайренаш, диспуташ, коммунистически къахьегама ударникий сайренаш, кагирхой сайренаш, кхыйола массово-политически мероприятеш.

Сайренаш еш, кхетам баларен Iилма-атеистически темаех йола лекцеш еш киножурналаш хьувкх, цу мероприятешта юкъе дакъа лоацараш дикагIйолча опыта, Iилма-атеизма планетарe кабинеташна ух.

Хаттарийн жопийн сайренашка къахьегамхой партийни, советски, боахама кулгалхошна вIашагIкхета йовш хилар дикка лакхдений, укхаза цар шоай кулгалхошна хьажхаш дуьн таханарча дешаех.

Укх шера август бетта юьтта йола сайренаш хилар Островски цIерахча клубе, Новые Алды кхача посёлкерча ахкхарча киноалектора. Схоже дуьна лаьрхIа дукха дешаш да 20-ча участкерчех посёлкерчех кхьа. Къаьстта аьлча уж да: поселок бето толарх промтоварни магазин, берий беш, баи, берий яслеш, дуьх локхи магазин, паргIате йола библиотека, театр поселок хьаьрах, поселкана газифицан ярах доза зеш.

Уж дешан дуьна отталаво хьахойт райана къахьегамхой культурин политически кхетамен бедрах дистIехь хилам хилар, цар материальни хуьлиян хьштан дукхагIа хулам хилар. ЦIулуха партийн, профсоюзин, комсомольски организацеша предприятий, организаций, учреждений кулгалхочна пачхьалкхен планашн здананаш кхоачашьярца сайна терко а ез къахьегамхошта юкъе беча организационни агитационно-массовни балха.

Т. ЗИНОВЬЕВ,

КПСС Грозне Октябрьски районан пропаганда агитацин отдела заведующий.

«Красный молот» яхача завода цехашта, сменашта, бригадашта шерра социалистически яхь а йоаржаь къахьег ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра. ХIанзлехьа царех цхьабараш гIадоагIача шера чотах болх беш ба. Царна юкъе ва завода болхлошта юкъе вгара хьалха коммунистически къахьегама ударники яха сийлен цIи ена токарь А. Берчев.

Цу цIера сий дани лакха лоаттадеш хьаьоагIа из. ХIана кхы а дикагIа къахьег из Берчева. сменин нормаш массза а 150—170 процент кхоачашъю.

Сурта тIа: токарь А. Берчев.

И. Плиева сурт.

Профсоюзни организацеша къахьегамхой унахцIено лораю

Пачхьалкхен социальни страховани къахьегамхой унахцIено лорара лоархIаме фактор я, из да цар материальни культурни боарам лакхбар.

ХIара шера пачхьалкхен социальни страхованега лоалар лакх а деш, Коммунистически партен Советски правительствай хадланза йоалхо ю советски халкъа вахара хьалторо лакхъяра.

Духхьала 1964 шерен укх шера хьалхарча ах шерен посойнка, санаторно-курортни дарбанга, салоIача цIагIа луча путевкашка, туристски базашка, диетически кхачанга, болх беча пенсионерий унахцIено лорарга, пионерски лагерашка, берий могашаде лакхъярга 20 миллион сом дIалахийтад пачхьалкхен бюджетах.

Пачхьалкхен социальни страховане кертерчарех цхьа декхар за республика профсоюзни организацеша унахцIено лорайра организацешна цхьана дарбан-профилактически учрежденешка гIолла къахьегамхой могашале чIоагIъеш болх бар, промышленни предприятешкарча болхлошта къаьстта дукхагIа гIулакх а деш.

Шерагара шерага дукхагIа хул вай республике дарбан учрежденеш. ХIанз вайцига я 69 больница, 5 диспансер, 25 поликлиника, 249 фельдшерско-акушерски пункт, 104 здравпункт. Стационарни дарба деча учрежденешкара меттеш дукхагIа хиннад 1965 шера, вешта аьлча 1964 шера 6785 хиннача метте 7345.

УнахцIено лорайра органаша профсоюзни организацешца цхьана боккха болх баьб бахача наха медицински гIулакх деш, республика къахьегамхой цамогаш хулта лохдеш.

Дарба деча учрежденешкарча порий - консультативни комиссеша хиина къахьегалургдоацаш хиларах йола экспертиза яра болх дикагIа оттабаьб. Болхлойн гIулакхера нахи цамогаш хилара дешаш каст-кастагIа дувца даьннад медицински советашка, предприятий администрацешка, профсоюзни организацешка. Кхайкор, изменни лазар, зега хула лазараш, профессиональни лазараш, кхыдолаш хьалхехьа а гучалаха лоархIам медицински болхлой администрацей профсоюзни организацешен цхьана болхлошен гIулакхерча нахаген хьеж, диспансерни хьисапе хьож, болх булургбола инвалидаш, йIаьххача хана а каст-каста а цамогаш хула нах малагIа балхаш деш ба хьеж.

ЙIаьххача ханен каст-кастен цамогаш хула болхлойн гIулакхера нахи цар дегIа унахцIено толхоргIйоацача балха тIа оттабаро, хIара сага ханага а хьожаш царна къахьегама дикагIдола хьалаш хьахилийтаро юха тохаргIа царех инвалидаш хулилга, лохдеорга лазар, цунна тIаккха лакхлургья цар къахьегама овсарле.

Къахьегамхой унахцIено лакхъяра боккха лоаохIам болаш я физически культурeн спорти. Республика предприятешка тIа-тIа дукхагIа нах гимнастика еш хургболаш балхаш ду.

Профсоюзни организацеша тIа-тIа дукхагIа болхлойн гIулакхера нахи юкъеоз пачхьалкхен социальни страховане гIулакх леладара. ХIанз социальни страховане комиссешта юкъе болх беш 5 эзар совгIа саг ва.

Дарбан - профилактически болх учрежденешка толамца дIабахьара боккха лоархIам болаш хилар медицински учрежденешкара общественни советаш, ВТЭК-ерча балха тIа хула профсоюзни викалаш. Цу викалаша доккха новкъостал ду медицински болхлошта цар инвализа нийсса къахьегама рекомендации ялара, инвалид нийсса балха оттавара.

Республика профсоюзни организацей, предприятийн организацейн администрацей, унахцIено лорайра органий юкъарча кхаза цикка лох даьд баха нах хаина къахьегалург доацаш цамогаш хулта. Масала, 1963 шера болх беш волча 100 саго болх ца булуш 925 ди даьккха дале, 1964 шера 845 ди мара даккханар, вешта аьлча 80 ди кIезигагIа. Къахьегамхой унахцIено лорайра болх беш йолча учреждений системе тIатIа дукхагIа моттиг лоц санаторешна, салоIача цIеноша, туристски базаша, пансионаташа.

1964 шерен укх шерен шоай унахцIено чIоагIъеш хиннав республикера 32,5 эзар къахьегамхо наьрех 28 эзар пачхьалкхен социальни страховане бюджета чотах йолча льготни путевкаех а хулаш.

ДIадахача шерашка ца дах хIама а де вIаштIехьдаьннад укх шера лаьрхIа а йолча санаторешка 15—17 шу ха йолча кхуваш боагIача кагирхой унахцIено чIоагIъе, занятеш е йиш а хургйолаш.

Духхьал союзни лоархIам болча санаторешка Кавказа минеральни хишкарча, Кавказен Крымен Iаьржа на форда йистонкарча, Московски Ленинградски областашкарча здравницашка шоашта дарба тайташ хилар вай республикера 10,5 эзар саг. Шоаш дика хилар хьахьекхар вай моттигерча здравницаша а: хIара шера 17 эзар гаргга саг ший унахцIено чIоагIъеш хулача Серноводскера Кавказен курорто. хIара шера 3 эзар совгIа саг салоIаш хулача Грозненски салоIача цIено.

Балха тIера а ца боваш дарба дайташи Чишкерча салоIача цIагIа шоай унахцIено чIоагIъеши хилар 1500 саг. Республике тIа-тIа дукхагIа хул дика тоаль пионерски лагераш. Ахканарча бетташка цар чу хIанз салоI шера 17 эзар бера. Укх шера июнь бетта эггара хьалха хьайир санаторни тайпара йола пионерски лагерь. Цига дарба дайташ хилар ревмокардитах цамогаш дола 150 бер.

Цхьабакъда, пачхьалкхен социальни страховане хьакъе боккха болх баь болланехь, унахцIено лорайра органий, предприятийн профсоюзни организацейн кулгалхой балха тIехь цIенхаштта кхоачамбоацараш да.

Масала, гIишлош еча организацей бехках медицински учрежденеш хьалъяра план 1965 шера 31 процент мара кхоачашъьяц. Цо тешал ду унахцIено лорайра органий кулгалхоша уж хьалъяра йоагIаш йола йоахо еш ца хилара. Семилетка тIехьарча шера оттаьь капитальни гIишлош хьалъяра план юкъагIийтара кхерам оттабу цо.

Дарба дара профилактически учрежденеш республике чIоагIа ца тоъача хана да из хIама. Диспансерни учете болча унахошта госпитализаци яра, стационарни экспертиза тохкам бара, хIаьта мишта стационарашка болхлоштен гIулакхерча нахаи дарба дара чIоагIа Iадкъ из.

ХIанз а медицински кадраш тоъац вайцига, къаьстта юрташка. Республике тоъац 920 лори 1500 юкъера медицински болхлой.

Медицински учрежденеш кадраш ца чIоагIъеш, царна къахьега а баха а лерттIа хьалаш Iалашдеш, къаьстта юрташка болх берашта, хадланза болх бе деххаройза я унахцIено лорайра органаш, профсоюзни организацеш, райисполкомаш.

Хоши ма дий диетически кхача чIоагIа дарбане болга. Цу гIулакха лаьрхIа хIара шера социальни страховане бюджетах 17 эзар сом ахча хец вай республике. Диетически столовеши юкъарча столовешка диетически отделенеши ца хилар бахьан долаш диетически кхача вIаштIехьбаьккхабац, цудухьа цу гIулакха хьахийца ахча боккхалдар кьалча болхлоштен гIулакхерча нахан болча кхачанга дIадохийт. Цу тайпара ченна-шоагашта лазар долча наьха шоашта дарбане хургдола хIама дуалта вIаштIехьдалац. ВЦСПС соцама тIа мааллара диетически кхача вIаштIехьбоаккхаргбола гIулакхаш махулла чехкагIа де декхарийла я республикин торговлен унахцIено лорайра министерствaш.

Профсоюзни организацеша, унахцIено лорайра органаша, предприятий администрацеша къахьегамхой могашале лораш дикка гIулакхаш даь доллаше, хIанз а дукха ба хана къахьегалургдоацаш цамогаш бола нах. 1965 шера хьалхарча ах шера царна луча пособех дIадахар 193 эзар сом.

Республикера болхлойн гIулакхера нахи цамогаш хулта чIоагIа лохдара а пачхьалкхен социальни страховане дешаш толамца къоастадара а дукхагIа йоалхо е еза профсоюзни организацеша, предприятий кулгалхоша, дукхагIа терко е еза къахьегамхошта эшачун. Махулла чIоагIагIа дегIайоалае еза дарбан-профилактически учрежденей сеть, дикагIа де деза къахьегамхошта медицински гIулакх, лакхъе еза цу гIулакха культура, тоале деза производстверa болхлой къахьегама хьалаш, профилактореш хьалъяра, туристски базаш яхкара, пионерски лагерий дарла тIа цхьан дийнахьа салоIа оIеноm хьалара, вай республика салоIача зонашка вIашагIа а кхийтта къахьегамхой салоIа ялара наькъаца чIоагIъе еза къахьегамхой могашале.

С. СНРЕБНИКОВ,

Нохч-ГIалгIай АССР облсовпрофа председатель.

«СЕРДАЛО»
2-гIа агI. 2 сентябрь, 1965 шу.

ЯЛАТАШ ДІАДЕ КИЙЧА БА

Дика кхедаьлла укх шера ка бола ялаташ Шелковской районан «Коммунизмага бола никъ» цІе йолчу колхозехь. 2800 гектаран хІоранe тІера юкъарчух 26 центнер кІа, 20—21 центнер мукх.

ХьатІадоагІаш шера кхы а дикагІа хьуркъаде лерхІ колхозхоша ка бола ялаташ. Шоай дош кхоачадала духьа гІуракхьа ялатащ дІадера дика кийчо еш ба уж.

Хашнахьа болабелар механизаторийн хургболча хьукмъама лард йолла. Дийнахьа ча хьалгулдаь мукъадьнийн лаьтта бус оахар цар. ХІаьта ка боза ялаташ чуйийца бол-лашехьа шин смена лаьтта аха йолелар болхамера эррига тракторан.

ВІашин шерра социалистически яхь йоарж тІаргІертта къаьхьетарах сменин нормаш дикка тІехкхоачанъен хьабоагІа трактористаш Лобачев Иван, Панков Максим, Пономарев Петр, кхыбараш. Норма 5, 6 гектар мара йоацача 9—10 гектар лаьтта аха вІаштІехьдоаш царех хІаранe. Белгалдаккха леза цар 26—27 сантиметр кІоаргел вІалла йовкъаш ца ютаниш оахам леш хилар. «Оахам тІехига хилийта мегаргдац, — йоах механизаторашa. — Цуи дикалга хьежа мара хьувкъаргьац дІайийна хІаман».

1500 гектар кІа, 700 гектар мукх, 100 гектар вожь, иштта доакъариймa лаьрІа дола ялаташ а дІалувргла колхозе гуракхьа. ХІанзле а аьла даьннаш уж эррига культураш дІаера эша лаьтта. Оахам кІаьдкеш а шаьдеш а ба механизатораш. 14—15 ди мара лисадац ялаташ дІаде доладе. Цудухьа шин-ялх ди даьллехьа тоадаь дадха деза ялаташ дІадувргдола деррига кхаш. Дисковаш еши мамхаш доахаш бархІ агрегат я боахаме. Денна 400—420 гектар оахам кІаьд а ду шаьр а ду цар.

ХІанз кертера терках тІабаккхийтай боахаме тІехкьарча гектарашта хий диллара. Поливальщикий бархІ звено я на гІулакх чахддоаккхаш. Хий диллаь даьннад 2540 гектара тІа. Хий дехкарашта юкъе хьалха йоагІа Леменко Павела кулгалду звено. 484 гектар оахама хий диллад цо. Иштта дика вІаштІехьдаьккхад хий дуллиларга звеньевой Подобров Дмитре, Крылевский Тихона, Яковлев Михаила.

Колхозе чуийцача ялаташта, уж дІаделехьа, цкъа мара дилладанар хий, хІаьта хІанз дилла а да Іеш бІаьсти лышачул тІехьагІа кхы шолза дилла лерхІ хий гуракхьа дувргдолча ялаташта. Иштта хІара гектара тІа соахкарчул цхьацца центнер дукхагІа тоеаргьа минеральни удобренеш а. Ялаташ леладераш дог тийша ба тІадоагІача шера хІара гектара тІара шоаш 32—35 центнер кІа, мукх, рожь чудахьаргхилара.

ХІанз лоархІаме да дІаде фуи сеялкаши кийчъдь хилар. Цу гІулакха а йовгІаш йола йоахо ю боахаме. ДІалувча боарамга дІакхоачадаьл укхаза дІаде эшаш дола деррига кІа, мукх. Ремонт ю льнай сеялкашта. Тоьаш ба сеяльщикаш а. Яьча кийчонга хьежача гуш да ялаташ доаначача хапеи дикен дІадийна дархилар.

П. КУНИЕВ.

Силос кийчъеш боахк

Ма дика а я «Экажевский» совхоза Наьсар-Кертерча отделене кхашкара хьажкІаш. Кура, хьу санна латт уж. Саготалла тиллаш царех ахархоша кура хьажкІаш аьнна цІи. Силоса лаьрІІ дІайийна я уж.

Доккха довцача дукъал тІехьашкара гучайоал силосии комбайн. Из лелаю «Беларусь» яхача тракторо. Укхаза болх беш а отделене доакъар кийчдеш йола Бекмурзиев Султан керте латта бригада.

Силоса лаьрхІа хьакха езаш йолча 100 гектарах 29-гІа август тІаккхачаш 52 хьоха баьннаб. Аьта хьажкІаш дукха хьайоал. Планах лаьрхІача 180 центнера меттел — хІара гектара тІара 360 центнер йоал. Шоаза дукхагІа. Дика я хьажкІаш, ала хІама дац.

Доахана Іа дадккхаргдолча меттигашка хІатІа а аза, дика ІотоІадаь дІеоттадаь даьннад 1700 тоннал тІех башха-дика моша доакъар.

Халонех бІу ца къежабеш, силос кийчъеча дика къахьеташ ба трактористаш Муцольгов Вемболат, Оздоев Хьамзат, комбайнераш Бекмурзиев Махьмад, Оздоев Хьасан. Нагахь санна хьоахаш йолча хьажкІий майданга диллача шоай производственни план кхоачашъь уж Іайн а, цхьабакъда, хьадоала доакъар лаьрхІача 200 процент кхоачашъю цар шоай задани.

Аьта хьажкІаш дІаувааш я Наьсарен автобаахамера 11 автомашина. Дика болх бу шоферыш Гадаборшев Махьмада (автомашина № 80-90), Костоев Бекхана (автомашина № 82-38). Цхьан огІонтахьа 10 километр хулаш болча наьха нийс рейс ю царех хІаранe. Тхьаьннел тІех тонн доакъар дІаьу.

Наьсар-Кертерча отделенера барел хайра хІама тІехьа ца бусаш къахьеташ хьабоагІа Іаьлий-Юртарча отделенера механизатораш а. ДукхагІа болча юртхошта бовзаш ба силоса лаьрхІа йола хьажкІаш хьоахаш боахка комбайнераш Барахоев Хьасана Евлоев Махьмуда. Цхьан сменах нормага диллача 3,6 гектар хьакхa езача мар хьокх 4,5 — 5 гектар.

ХІара гектара тІара, юкъера лаьрхІача укхаза хьадоала доакъар 300 центнер я (план 180). Хьакха езача 240 гектарах хьокха ныкараш 80 совгІа гектар мара йоаццашехьа силос кийчъяра план ахалел совгІа кхоачашъьй. 4070 тонн кийчъе езача 3000 гаргга тонн кийчъяьй.

Шортта хьоха аргІаш а даь дІаоттаьй 450 тонн йол, 450 тонн ча. Планах лаьрхІачул 100 тонн гаргга совгІа да из доакъар.

Шортта хургда доакъар укх тІадоагІача шера «Экажевский» совхоза доахана.

С. ПАРОВ.

Грозненски шурий совхоза комбайнера Темишева Назас 500 гектара тІара ялаташ хьеккад, 6000 центнер гаргга ялат аьрдад. ХІанз магар оарди ва механизатор.

Темишев Наза совхоза механически мастерской партгруппорг в совхоза партхема член а ва.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

ХИЙ ДЕТТАЧА ТЕХНИКА— ДУКХАГІА ТЕРКО

Хий дехкача лаьттанка мугІарашта юкъе обработка ейга бІехача баьцаца доаттабеча къовсама чІоагІа лоархІаме хилара совнагІа, тІуналах кхетамца пайда эцара дилланза даргдоала хьал а да.

Хий массаза тоха дегІах бІеха баьцаш, лаьтта вІашкатаІ, цун эрози теххаш. Лаьттана обработка е гоаделча, е оахам ю даь хилча дукхагІа дов хий, мел дукха тохараx гІойле хила хІама а доаццаш. ХІаьта хиво дукхагІа пайда бергболаш кхоачамхилдал хила еза, лаьрхІа цу гІулакха йола культиваторaш.

№ 3 йолча сомийн баьца даарийн совхоза 2-ча отделене 1353 гектар лаьтта да хий дехкаш. Царех 350 гектара тІа баьца лаараш да, 500 гектар хьажкІаш, сомий бешамаш, ялата-бобоми культураш а. ХІаьта хий хьачудилла харшаш дахара 2 комплект мара яц. Къыметтел баьца лаарашта обработка е а тоьац уж, хІара хий массаза тоха ший ханнахьа обработка е вІаштІехьдалац укхаза.

Совхозерча 3653 гектар долча хий дехкача лаьтта ханнахьа харшаш дахара «КЗУ-03» яха машина мара яц, хІаьта хий хьачудиала доккхий харшаш даха цхьаккха механизм яц йолаш. «КЗУ-03» яхача машинала даха теман хул доккхий харшаш а. Нагахь санна, кІоаргал вІаштІехьйоале а хила безача боарамах шорая хилац харший.

Кхы а вогІа да даьха харшаш дІанийсде йиш ца хилар. Из тайпа механизаш йоацаш я. ХІара отделене цхьацца комплект хургйолаш, ханна дола харшаш доахеи уж дІанийсдеш механизмаш «Сельхозтехника» республиканcки объединенегара оаха еха кхо шу да. Цхьабакъда, хІанзалца оаза еннача заявкех хиина хІама дац.

Масала, тха боахаме, йолаш я кхоачамхилдал гусеничи тракторaш. Цхьабакъда, хиланза аргйоаца мелиоративни интенсивь ца хилар бахьан йолаш пхьа ха йоашх цар бол па беш латтам, кхача шортта болх болаше. Тоьаш яц скреперaш, бульдозераш, планировщикаш, грейдераш, кхыйола техника. Боахаме яц цхьаккха а грейдер. Къыметтел лерттІа лаьттан никъ билла а йиш йолаш яц тхо. ХІаьта, нагахь санна дика наькъаш ца хиларах мел автотранспорт йох дІалаьрхІача, доккха зе хул совхоза. ГІиллой планировка дика тІехьаленаш лу. Тха боахаме дукха я цу тайпара майдаш, нагахьа санна эксплуатационни планировка йича йиш хургьар геттигача харшашка гІолла хий ца дехка.

Тха совхоза шин отделене 2 шера баьца даарий севооборота эксплуатационни планировка яьй 300 гектар йолча лаьтта.

Укх шера дІаьхха даьхача харшашка гІолла хий дехк баьпа дарашта. Цу тайпарча харшашка гІолла хий дехкаш эррига а 1300 гектар я тха. Цу гІулакха 2—2,5-зза лакхьаьй хий деттарий къахьегама оасарле.

ДогІан хьисапе хий деттача установкаех пайда эцаш хилча дукха мах дІабола. Цара хий детта деза маьхе йолча шта боахама культурашта.

Дукхача колхозашеи совхозашеи цу машинаца хий тох хьажкІашта. Из нийса дац, хІана аьлча цхьа гектар хьажкІашта 700—800 кубометр хий мара яц норма. Иззал хий тохара 7 сахьатая 24 минутая цхьан метте латта еза из машин. Цхьан гектара тІа 800 кубометр хий тохарга дІабола мах 14 сом 36 кепиги да. Харшашка гІолла цхьан гектара тІа хий дуллаш хилча дІалоаг 5 сом мара дац. Цу тайпара, кулгашца дуллачул 9 сом 36 кепиги дукхагІа мах дІабола машинаца хий тохаш хилча. Къахьегама оасарле а лакхагІа хул харшашка хий дуллаш хилча. Цу гІулакха опыт йолча наьха вІаштІехьдоал сменах 5—6 гектара тІа хий дилла. Тха совхозе 2-ча отделенерча болхлоша Гадоев Мовлаc, Махмаев Увайса, Магомадов Курбана хІаранe 5 гектара тІа хий дилла вІаштІехьдоал дІаьхха даьхача харшашка гІолла.

Белгалдаккха деза, догІан хьисапе хий тохача машинаца болхлой къахьегам аттача боаккхилга, цхьабакъда, нийса пайда оца беза царех.

Укх шера дикагІа Іалашду тхо догІан хьисапе хий деттача «ДДН-45» яхача машинаца. Цхьабакъда, доккхийча кхашка пелае аьттув болаш яц уж, хІана аьлча оасарле доха я цар, сихха хий теха ялац, дІайхача деношка вІалла гІойле хилак цар тохача хих, цудухьа на Іаь ялата хьувкъама.

Хий дехкача лаьттанцта эшаш я шерра моттиг чулоацаш болх беш йола «ДДА-100М» яха лакхара оасарле йола агрегаташ. ХІаьта боахаме кхоачамхилдал яц уж. Цул совгІа, царех пайда эцаре эш ханна дола цхьан секунда 100 литр хий хьада йиш йола харшаш. Цу тайпара харшаш доах «КЗУ-03» яхача механизмаца. Уж а йолаш яц.

Учет лелаиц машинаца хий деттача хана. МоллагІча культура мел хий тохад хьаьла хоуш сaг вац.

ХІанз хий тохаш латт гуракхьа хув ялат дІадувргдоача лаьтта. Цу оахам тІа лерттІа хий тохара дахнза даргдац харшаш. Цу гІулакха эшаш я шелерзаш, уж ца хилча чІоагІа хала да хий тоха, совнагІа хий дов. БоагІача боарамах тохаш ца хилча цхьайола моттигаш тІунал дукхагІа йолаш хул, тІиикха халагІа за лаьттанна обработка е. Цхьабакъда, тха совхозе нийслац цу тайпара моттигаш. Холла хий теха йистедаьннад тхо 470 гектара тІа. Бакъда, шоаза дукхагІа тоха йиш я тха цу гІулакха эша механизмаш хиннаьлара.

И. ХОМЕНКО,

№ 3 йолча сомийн баьца даарийн совхоза воккхагІа вола инженер-гидротехник.

«Грозпромстрой» треста СМУ-4 коллектив дика къахьегаш я семилетка план ханал хьалха кхоачашъяра. Къаьстта дика болх беш я нов. Хаджиев керте латта каменщикий бригада. Май бетта хьалдетта доладир цо 40 квартира йола цІа. Из планах хьалдетта лакха дезаш дар 25 августа. Цхьабакъда, бригада болхлоша социалистически декхараш тІайийар гІиккпошъерий денга из план кхоачашъе. ЛаьрхІачул хьалха, 31 июле кхоачашдир цар уж декхараш, бетта план 180 процент кхоачаш а еш. ХІанз цар хьалдетташ латт 45 квартира йола цІа. Август бетта план а ханал дукха хьалха кхоачашъьй цо.

СУРТА ТІА: нов. Хаджиева бригадера болхлой лп. Соколов, Подорожина, Красоткина цІенош детташ ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

УЧЕТ—НИЙСАГІА, ПАЙДА—ДУКХАГІА

Юкъара боахам колхозашта нийса лелабе безаш хилара дІадех пайда оцанза дика юрта боахама кхоачаш, юртбоахама продукташ дукхъюла хьаст уж хиларах тарра, хІара денна тІаргІертта гучадоахаргдолаш учети тІахьожами доаттабеш. ЛоархІаме хІама за общественни рушъа лечкъа па дайташ лоралара, растратан хургйоаца, материальнии ахчани средствош харцахьей ихом боаиаши дІаухийтаргйоаца гІулакх вІаштІехьдалар.

Отта а яь лелаеш йолча нордадах бригадашкеи хьайбай фермашкеи учет лелаераш бригадираш фермай заведующеци ба, хІаьта нагахьа санна эше, правлене яьча решенех, къаьстта учетчик е бухгалтер хьожало а мегаргьа.

Хозрасчет лелаяра новкъостал лу хІара колхозхочо общественни боахамга дІадахийтача къахьегамa дукхалгеи дикалгеи хьежжа доход колхозхоштa юкъе нийса екъара.

ХІанзалца хьа колхозхошта къахьегамах луш дола керттера алапи Цежай-Юрта, Ведана, Советски, республика дукххача кхыча районий колхозашка шу чакддоалаш тел. хІаьта совнагІа тІалуш дола алапи лоаши боацача боараме доаркашта тел хІара дхоабача Іатта лоархІаш шура дукхагІа якхараши лааттинца болх беча колхозхошта юртбоахама культурай хьувкъамаш лакха лахарахи.

Берригача колхозхошта къахьегама денах луш бола мах цхьатарра оттабу, моллагІча кхыча бригада, ферма результаташ даьже а ца лоархІаш.

Къахьегама ден цу тайпара мах беш хилча, фермай бригадирийи заведующейи безам дукхагІа хургба шоай бригадай фермай колхозхошта къахьегама деноши дукхагІа лаве. Материальни средствош кхоарца дукха гІулакх долаш хилац колхозхой, совнагІа дІаахийтача довгорах, дакъарех, запасной оатхалех, иштта кхычех боагІа мах колховий бухгалтераша цу гІулакха бехне болча колхозхой чотах кІал на а хьожабеш, производствага дІабахаб аьле тІерабоаккхаш хиларах. Цу цхьан хана, уж средствош кхоарах луш цхьаьккха а хІама дац.

Материальнии ахчани средствош тІахьожам боацаш дІаухийтига дІадаккхара наькъаш лахара ший эррига бригадаш, фермаш, мастерскеш, автотранспорт, кхыйола производствош боахама расчета тІа аза еа.

Цу гІулакха дІаболабе боза производственни единицаш (бригада, ферма, автотранспорт, в. кх. дІ.) вІашагІйоккхара болх, хІара бригадана е фермана къаьстта хьежабе боза болх бувргбола колхозхой, оаха лаьтта, тракторaш, юртбоахама машинаш, доахаи, автотранспорт; чІоагІъа еш дегар, доакъараш, дІадув фу мел дІаухийтаргда, текущи ремонтага мел ахча дІааххийта деза. хьайбашкарен лаьттанцарри мел продукци ала еза хьахьоккхаш йола нормаш а хІара бетта къаьста а йолаш колхоза шера чІоагІъаьча производственнофинансови планага хьежжа къахьегамах мах телара расценкаш а.

Оттаьь задани хІара бригадо, ферма е кхыча участко кхоачашъяргa хьежжа кхы тІа а мах тела беза лаьттанцарен хьайбашкарен продукташ яхара, фу, доагор, доакъараш, запасной оатхалаш, кхыйола маьхера хІамаш дІааххийтара заданеш, къахьегама деноши лдара боарамаш кхоачашдаьча бригадаштен фермаштен.

Къахьегам цу тайпара вІаштІехьбаьккха хилча, хІара производственни участкерча болхлочо гу шоашта тела алапи царех шоаех тийша, заданеех отталь план кхоачашъярга хьежжа хилар.

Продукци яккхара дІабоза мах лохбара боккхача лоархІаме да фермашка, бригадашка, кхыча производственни участкашка учет нийса лелар.

Ца доь балхаш даьд я кхаш сангІа яделга дита деза, расценкаш нийса уттае, доакъараш, фу, доагер, кхыйола хІамаш дІаахийтара нормаш кхоачашъе еза фермай заведующешеи бригадирашеи, МТМ заведующеша, гаражий заведующешакхычар.

Лаьттанца, хьайбай боахаме, кхыча производственни участке йолх беш волча хІара колхозхочоа за деза средствош дукхагІа дІа мел ухийт, хьайбаккхаш йола продукци маьха езагІа хургйолгеи бригаде е ферме къахьегарах луш бола мах кІезигагІа хургболгеи. ХІаьта дукхача колхозашка из кхетадеш ца хиларах хІанз хьатІайоагІа ахчани натуральнии доход колхозе хІара бригаде е ферме баьча балха итогашка хьежжа па а екъаш, хьалъежадаь ахчен продуктой натуральнии дакъеи бІарчча хьайицача еррига колхозе лаьрхІачa къахьегамa деноштa декъара маькъаца еха.

Хозрасчетин единицашта коллективни кулгалдерга Іалашдара хІара участке (бригаде, ферме, мастерске, гараже, в. кх. дІ.) вІашагІйоккхаза ярхьаш цу участкай советаш, кулгалдеш производственни участка хургадахо а волаш бола фермай специалисташ, бригадираш, заведующеш, учетчикаш юкъе а болаш.

Бригадаши фермаши хозрасчета тІа яхаро колхозхой тешабу шоай къахьегамах массане а юкъарча ахча мах телалга кхы дІахо ца йиш ца хиларах, цар дІахех хІара бригаден фермаиен телаш дола алапи производственни заданеш кхоачашъярга. средствош кхоарга, продукци якхарга дІабола мах лохбарга, къахьегама оасарле лакхъярга хьежжа телала.

Боахама расчет юкъейоалача хана керттера моттиг дІалоаш хІара бригадаиеи фермаиеи шера оттаь производственни заданеш нарга нийса дІакхачийтаро.

ХІара культура кхеяра планах оттаьча технологега хьежжа дІабохийтаргболча къахьегамeи материальни средствайи расчеташ яиза ярхьаш. Планах деврига чуда лаьрхІача ялаташта оттаьча расчетанка хьежжа хІара бригада а хІара культурана а продукце центнер якхарга планах дІагІоргбола мах къоастабаза баргбаш.

Трактории парка дІададар хІаьхача оахама хІара гектарага дІабахача маьхага хьежжа лоархІ, автопарка дІададар — тонн-километрга дІабахача маьхага хьежжа, истара-денга е тонна-денга дІададав эррига бригаде дІабахача маьхага хьежжа, къахьегама деношеи сага-деношеи мах лабу бе боагІача болха бехьонца оттаьча расценках.

Шоай боахамий экономика дегІайолае ца леш йолча колхозаш учет йоаццаш бу болх. ХІанз а тІехьа ешачарех лоархІаш я лоамах районий колхозаш. 1963—1964 шерашка Советски Веданен районий шин колхозе бась болх бувцаш масал доаладергда аз.

Ведана райoна Орджоникидзе цІерахча колхозе 1963 шера 226 гектара тІа гуйран ялаташ дІадуча хана дІадахийталар 2380 сага-ди е цхьан гектарага 10,5 сага-ди. хІаьта 1964 шера дІадуа лаьтта 123 гектар кІезигагІа дар, доиче, цунга хьежжа 1291 къахьегама ди е сага-ди (123х10,5 гектара) кІезигагІа дІадаха дезаш дар. цхьабакъда, колхоза бухгалтеригахьара тІахьожам из хилар бахьан долаш, кхаш леладеча бригадай бригадираша 833 сомеи 34 кепигеи маьха 731 къахьегама ди совнагІа яздаьд 1964 шера.

Советски районерча «Горец» яхача колхозе 1963 шера 104 гектара тІа гуйран кІа дІадуш 1638 сома маьха фу тессар, хІаьта 1964 шера дІадув лаьтта 16 гектар кІезигагІа хиннадоллашехь а 448 сома маьха фу дукхагІа дахар, цудухьа кхоаргда аьнна хеташ хинна фу 240 сома маьха дукхагІа дайра. Продукци якхарга дІабода из тайпа мах кхыча колхозашка а болаш ба.

Нагахьа санна гуйран кІа дІадерга колхозе дІабахийта мах 1963 шера хинначул тІехбалийта хиннабецаое, Ведана районерча Орджоникидзе цІерахча колхозе 1443 сом 23 кепиги ахча кхоадь хургдар, хІаьта Советски районерча «Горец» яхача колхозе фумах кхоадергдар 240 сом ахча.

Из теркал а деш, боахамий кулгалхой декхарийла ба махула сихагІа хозрасчет юкъейоалае.

И. НАРМАЗА,

республиканоски главнона конторa волкагІа вола экономист.

МАССАНЕНА А БЕ БОЛХ ХИЛАР—СОЦИАЛИЗМА ЗАКОН

Кердачун кхла йоазон агентства декархошта лу СССР Іилмай Академе «Экономики дешаш» яхача журнала 6-ча номер тІа араьннача советски экономистий В. Ягодкинеи М. Масловай «Технически прогресс ярца дувзадена мукъабоалача болхлой низах пайда эцара дешах лаьца» яхача статья лоацъа вариант.

Технически прогресс ярца дувзаденна мукъабаьннача болхлой низах СССР пайда эцара дешах

Технически прогресс ярца хаддама лакхлу социалистически экономика, юкъарча къахьегама оасарле. Цунца цхьана цо мукъабовлийт халкъа боахама тайп - тайпарча доакъошкара, заводашкара, фабрикашкара, шахташкара цхьабола болхлойн гІулакхера нах.

Экономика тайп-тайпарча доакъошка цхьатарра чакхъалац из процесс, цхьабакъда, йолаш я из—ер дувна дезаш дац. Масала, кІор боаккхача промышленностера болхлойн гІулакхера нах, кІор боаккхилга дикка лакхлуиехь, 1958—1962 шерашка 94,4 эзар саг кІезигбелар, хьу кийчъеча — 112,7 эзар саг, торф доаккхача промышленносте 46,4 эзар саг. Болхлойн гІулакхера нахи кІезигбеннаб боамби цІенбеча, пенько-джутовой, льняной промышленносте, кхачан индустре цхьадолча доакъошка.

Комплексни механизаци, автоматизаци хулача предприятешка, массанахьа а шеррача фронтах технически прогресс еча болхлой низ мукъабалар законах доагІаш а прогрессивни а гІулакх да.

Балха ха кхоара закона формех цаІ я из. Технически прогресс еш хаттача хана, е из чакхъяьккхар бахьан, кхоеш йола балха ха хьаьохк цо. Цхьабакъда, балха низ мукъабоалешхаш йола материально-технически лард цаІ яле а цу процесса характери формыш капитализмаи социализмаи оалангара эргаш я.

Капитализмах доллаш да общества масштабе совбола балха низ хьахилар, капитал дегІаяра ишачунца нийседича совболча болхлоех производство мукъалмхар.

Капитализм йолча хана техника юкъейоалаяро дукхагІа хьаулийт бе болх боацараш. 1963 шера, официальни даннех аьлча, США, Англе, Франце, Итале, ФРГ-е, Японе вІалла бе болх боацаш 6 миллион гаргІа саг вар. Английски экономисташа даьча лоархІамех, производствана йиза автоматизаци йича 20 шу даьлча дерригача капиталистически дунен тІарча болхлоех 60 процент совгІа пах бе болх боацаш хургба.

Боахама социалистически системо дІакхха а хургдоацаш дІадаьккхал бе болх на хилар. Балха низ мукъабалар укхаза да цхьацаайолча предприятешка, цхьацаадолча доакъошка е производства цхьацаайолча участкашка общества из низ ца эшилга. Цхьабакъда, из балха низ кердача моттиге, халкъа боахама кхыча участкашка эшаш хул общества хаддаиза дегІадоагІа хьаштаи кхоачашдара.

Социализм йолча хана балха низ мукъабалар да эггара хьалха ца эшаш хьета юкъара къа кІезигдар е дІадаккхар. КПСС Програмна тІа белгал молаккхара, социализм йолча хана керда техника дегІаяраx пайда яц «советски сага къахьегама хьалаш оалангара тоадаран яттача дахаран, хала бола, физически къахьегам дІабаккхара, хІаьта цул тІехьагІа берриге а квалифицированни боаца къахьегам дІабаккхара».

Юкъара къахьегам эггара дукхагІа кхобе торо луча халача, квалифицированни боацача къахьегама механизаци яро йиш хулийт бІаьш эзараш бола нах кхы а пайданегІа болча, хІара къахьегамхочун моральнии материальнии хьашташ дикагІа Іалашдеча балха тІа уттабе. Цудухьа общественни производства тайп-тайпарча участкашкара халача, кІезига квалифицированни болча а квалифицированни боацача а къахьегамах болхлой мукъабахар — из коммунизм хьалъяра социальнии экономически декхараш кхоачашдарца юкъаленна а юкъарча къахьегама оасарле лакхъяра новкъостал деш а йола прогрессивни процесс я.

«Капитализмах эргаш, йоах КПСС Програмна тІа, — боахама планови социалистически системо технически прогресс сихъю берригача къахьегалургдолча бахача наха бе болх а хулийташ». Из доагІа баххах мукъабоалача болхлоех пайда эцарах лаьца а.

Къахьегама оасарле лакхъяран болхлой дукхагІа хиларам юкъера моттиг социалистически обществе яц капитализм йолча санна. Укхаза технически прогресс эра ларда тІа къахьегама оасарле лакхъяро Іалашу общества берригача члений хаддаиза лакхлуш дола хьашташ тІа-тІа дизагІа кхоачашдара социалистически экономике пайда эцаш йола производства средствош дикка дукхагІа хулга. Из бахьан долаш халкъа боахаме болх беш бола нах кІезиг а ца луш хадданза дукхагІа дул. Из хьахьокх укх даннеша (халкъа боахаме болх беш болча наьха числе миллионаш нах лоархІаш)

1930 ш.	1959 ш.
78,8	99,1
1964 ш.	1962 ш.
104,5	107,0

Берригача къахьегалургдолча бахача наха бе болх хилар Іалашду эггара хьалха хаддаиза, кризис йоацаш социалистически производство дегІайоагІаш хиларо. СССР-е хІара шера болх бе йоалу бІаьш йола керда предприятеш. Духьал 1959—1964 шерашка хьаьй 5000 совгІа керда йоккха паччахьаллехен промышленни предприятеш, цар чу болх бе ийнар бІаьш эзараш бола болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхера нах. Болх беш бола нах дукхагІа хиланза барт ца хилара объективни фактор я балха ди лоацдар а.

Берригача наха бе болх хулга Іалашдара лоархІаме гІулакх да производственни йоаца сфера шеръяр а. Къахьегамхой хаддаиза дегІадоагІа хьашташ массе а оагІорахьара кхоачашдаро дІалех дІахо а просвещени, культура, бахача маьха уналцІено лакхъелта. 1980 шу тІаккхоачаш мехка болх беш бола нах 40 процент мара тІа ца кхетача метта унахцІено лоралра, просвещене, культура, производствени доацача кхьадоача доакъой болхлой хІама ца эшшаш кхоаза дукхагІа хургба.

Балача наха бе болх хилара балам лакхбалар СССР-е хаддаиза дувзаденна да бахача маьха доходаш лакхъялара. Цул совгІа, бе болх хилара йоарам лакхбалаpо Іалашду общественни производство чекха дегІаухилга, цу ларда тІа халкъа нахара хьал лакхлулга а, хІана аьлча вахара хьал лакхагІа ме хул бахача наха дукхагІа эш предметаш. Ший аргІана, из производство шеръяра низ бола стимул я, хІаьта производство дегІаяро хьахулийт бахача наха бе болх хулга лакхдара эша керда торонаш.

ТІаккха бахача наха бе болх хилара проблема социализмах а латташ я. Цхьабакъда, цуи чулоацам принципиально керда ба. Цо хьахьокх коммунизм хьалъяра эггара керттерчарех йола цхьа закономерность — берригача къахьегалургдолча бахача нахa общественни производство бе болх хулга Іалашдари уж цу болха юкъе закъа лаца декхарийла хилари. Берригача бахача наха социализм йолча хана бе болх хилара проблема чулоацам латт берригача къахьегалургдолча бахача нахах рационально пайда эцилга Іалашдарах, цІагІарча леларах боахка а ший личнии боахаме болх беш бола а къахьегалургдола нах мамогга дукхагІа общественни къахьегама юкъеозарах, къахьегама ресурсаш дІа-юха нийсъяра (доакъошкеи экономически районашкеи) рациональни структура Іалашъярах, уж планах хайоагІара юха а дІа-юха нийсъярах, халкъа боахама хьаштанка хьежжа уж юхакийчъярах.

В. ЯГОДКИН,
И. МАСЛОВА.
(АПН).

Студенташа — къовсам лоаттабеча Вьетнама

«Хьамсара доттагIий! ЧIоагIа гIаддигад тхо, американски агрессораша дукъала къовсам лоаттабеча вьетнамски халкъа долча новкъосталла латърIа къахьийгад оаха, аьна оаш бечча хоамо... Дег тIара баркал ях оаха шоана из дика гIулакх карагIдаларах. Тхона лов балха тIа оаш толамаш дахар, шо уназцIена а ирсе долаш а хилар».

Нитта телеграмма ера гIишлош хьалъеча студенчески отрядий Целинни краеви штабо СССР-ерча Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Кьаман Фронта массазарча представительствагара.

Дийнахьа дьаккхар — къовсам лоаттабеча Вьетнама фонде — нитта тъ лозунгах къахьийгар целине гIишлош хьалъеш боахкача 40 эзар студентий ерригача отрядо август бетта яхьан дийнахьа.

Эттара хьалхе из гIулакх дагадехар «Жальгирис» яхача литовски студенчески отряде. Литовцаша дIадоладьэр хьаллаьцар эсташа, эстонцаша, казахаша, украинцаша, белорусаша — краеви отряде балха болча массадолча къамий никалаша, царна юкъе СССР-е деша багIеш хIанз советски кагийча нахацей мехкаршцей вхьана целине боах беш болеи кхыча мехкашара студенташ а болаш.

Цу дийнахьа къаьстта дика къахьийгар гIишлош хьалъеш болча студенташа. Дукхахбараша тIехьхоачашийр дийнахьара задаиеш. Хьалхе я дахча лоархIамаша хьа ма хьоккхара, цу дийнахьа бахча балхах 150 эзар совгIа сом ахча дахкхар студенташа, из деррига дIахьожадир Вьетнама фонде.

«Къона целинник» студенчески гIишло хьалъеча яхача газета редакце долаш да къовсам лоаттабеча Вьетнама хьалхьеха дуйна газет. «Привольный» яхача целинни совхозе хIана болх беш болча вьетнамски студенташа цу номер тIа дахь уж тайпара йоазув: «Массе мехкашкара доттагIий! Вьетнамски студентий-целинникий цIерах оаха дёг тIара баркал оал шоана из дика гIулакх карагIдаларах, тхоцара бала а эгIазал а йовзаш, тха га лоаткхаш ше хиларах. Цо керда низ тел тхона къовсама. Советски студентий инициативах тха мехкацара барт-цхьоагIе хьахьоахаш дIалахьача дено новкъостал дир вайна шлапи дехалIа новза. Тхона цIакхха дицлургдац из дий. Баркал шоана, деза доттагIий!»

СССР-ерча Къулбехьара Вьетнам мукъаяккхара Кьаман Фронта массазарча представительства телеграмма тIайолча газета номерах хиннач интернациональни доттагIали целине гIишлош хьалъеш болхкача студентий вешали дIахо чIоагIдеш зола дезахIама.

Анатолий ПРАЗДНИКОВ,
АПН корреспондент.

Дошкха цIей дар селхан № 38 йолча Грознерча школе. Хоза хийчдиния, зоччIе делаш, лоазача берий овлаша хьалдиэлдар ков. Цхьабакъда, хьалхара гургал техачул тIехьагIа сатем эттар кoa. Шерра хьайийлар дешархоиига хьалхаяша школен маIарзш. Белабенна, безаме тIайIхар хьехархоша шоай берашi. Къаьстта доикхе, дицлургдоаца цIей дар из юххьанцара школа яйзача берашта. Сийрда, сапаргIатача классашка чудахар уж. Кердача дешара шерацa дакъал а дийца, школера хьалаш дIадовзийтар берашта хьехархоша.

Сурта тIа: цхьоалагIча «Г» классе хьалхара урок дIахьош я Шемилева Лидия Васильевна.

КХАЛНАЬХА КОНФЕРЕНЦЕРА

Дукха ха йоаццаш Нежай Юрта культура ЦIа хоза хийчбеннача кхалнаха тIаьк аьина хьалдизар. Лоамин кхалнаьха районни конференце баьккар гаьна уккача юрташкара лораш, хьехархой, дукха бераш кхедаь неаной, цIи хеза колхозхой, нитта Нохч-ГIалгIай республика кхыча районашкарен Дагестанерен бийха хьалший. 450 делегата дакъа лаьцар конференце. Царна юкъе бар: Кирова цIерахча колхоза цIи хеза Iаьсий лелалер Яхъяева Айман, XXII партсъезда цIерахча колхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевой Темирсултанова Умисат, районе дикагIа йола продавец Умарова Месу, нитта кхыбараш а.

Конференце хьайийлар Нежай-Юрта КПСС РК 2-ча секретаро Петрова, Районерча культурни, политически, боахачи вахаре кхалнаха дакъа лацарах доклад йир нох. Кхидаревас. Нохч-ГIалгIай пединституте деша багIача мехкараша ядаь гуччахьара письмо дийцар конференце хиннарашa. Массане цхьатарра раьза хиння тIайийцар цар мехкарий кхайкарал.

Н. БОГДАНОВА.

ЛерттIа е ийдархой терко

Грознерча центральни рынка йоккхача майдан тIа латт горплодоовощторга центральни павильон. Шена, достам болаш я укказа, хьалтеха плакаташ хоахк, нахаца безаме, Iымерза ба продавецаш.

14 отдел а йолаш 600—700 сага латърIа йокиха зах я павильоне. Цхьабакъда, малагтара хьежача шикхо сагт мара корайогIаргвац укказа, уж а хьачу ма баьлха дIа-юха а хьеже арабовл. ХIана дол-теш из нитта?

Со хилар укх тайпарча кьамаьла теш.

— Коартолаш езар сона.
— Яц.
— Нарсаш, помидораш.
— Яц.
— Вахлажанаш йий?
— Уж а яц.
— ХIаьта сибаз дезар сона.
— Долаш-м яз а дац.

Из кьамаьл хилар ийдархочоаи цу павильона продавецашта Джамалдеевален Батукаеванен юкъе. Из сашко дола хIама цкъа мара ца нийслуш дац.

Денна-ден 30 тонн хилла баьца даараш соми павильоне хьачудоладехкарийла я Грознески горплодоовощторг. Цхьабакъда, хьаькхац 10—12 тонн мара. Уж а цхьараш телха хул. ХIаьта маьхз чухкахья яха уж аьтча продавеца чотах чухахья йоах.

Укх шера вай республика совхозийи колхозийи кхаккара, бешамашкара баьца даарийи сомийк дакхе хьувкьам чунйцаб. ДукхагIа йолча колхозашцеи совхозашцеи договораш отталлыр горплодоовощторга цар шоай транспортаца сомаши баьцa даараш хьатIадихьаргдолаш. Цхьабакъда, из кхоачашдара дь дукха хIама дац. ХIаьта горплодоовощторга кулгалхой а дукха сагота бац. Уж дехкарийла бар из гIулакх дизза шлаштIехьлаккха.

Центральни павильон баьца даараш соманцен Iалашъе дехкарийла я №№ 1, 2 йола баьца даарий базаш (директораш, нн. Бароханови Хакимови) цхьабакъда, из гIулакх геттара лелара лелалу цар.

Дувцанoa даргдоиаш за цхьаькха а. Базар тIа а павильона чу а сомаши баьца даараш дохк. Цхьабакъда, цар дикал а маьхаш а гаьнна цхьатар-м дац. Павильона чу дохкараш дикал дохагIен маьхаш дакхагIен долаш хул базар тIа дохкарел. Масала, паччахьалъхен маьхаш укх тайпара да, Iажаш — 30 кепиг цхьан килограммах, харбаз — 8 кепиг, кхораш — 30 кепиг, хIаьта базар тIара дукха дикагIа дола Iажаш 20 кепигах, харбаз 6 кепигах, кхораш 25 кепигах эна йиш я.

Цудухьа павильона юхе гIолла тIех а баьле базар тIара шоашта мел эшар а ийце дIабоах ийдархой.

Цул совгIа, колхозийи совхозийи цхьаболча белхлоша телхалу паччахьхехен маьхаш. Нитта, дукха ха йоаццаш № 3 йолча совхозе центральни павильона лаьрхIа цхьан килограммах 30 кепиг эах а болаш 2,5 тонн бетта дуа хоарсамаш дера, цул тIехьагIа кхы а 2,5 тонн дера уж. тIаьта хьалха хьадеиараш шоаи декха йисте ца балар бадьан долаш, шоалагIа дехараш хьа а ца эцаш бале дIахьожадир павильона болхлоша. Цхьабакъда, цу гIулакха вгIалвига экспедитор Алиханов уж цига дIа ца а хьош павильона юххе цхьан килограммах 15 кепиг мара ца доекхаш докха вохаиелар. Цу гIулакхо телхадир павильона чура хоарсамаш дIаэцилта. Нитта хилар хьачаица о. Килограммах 20 кепиг долаш павильоне дIа чу а бенна, шоаш цхьа кепигах бехкар уж цу соишо (директор чоп. Малеков). Цо а кхы дукха долча баьхьамша а павильона беррига болх телхабу. Масала, баьца даарши соми дукхагIа мел хул базар тIара маьхаш лоаду, цхьабакъда, павильона чура дараш шоаш долчча дус. Цудухьа наха дIа а ца эцаш талха а талхаш дика уж цига.

Уж деррига кхоачашбоацараш хиъера дIа а дакха, хIанз беррига теркам тIабахийта шоай болх тоабе деххарийла я торговле министерство а торгопле беррига кулгалхой а, Цул совгIа, баьца даарий центральни павильона болх малагIча хьала тIа ба хьажа а деза.

Ф. КОРОТКОВ.

Самардийнахьа Грознерча Орджоникидзе цIерахча стадионе футболах лийзар «Терек» (Грозный) «Локомотив» (Винница) яла командаш.

Счет 3:1 йолаш грозненцаш кот а боалаш чакхъельлар матч.

Сурта тIа: «Локомотива» пайдогIа ноэлагIа бургаш тутолаш ю А. Миххеш.

Н. Кобиашвилий сурт.

ШоллагIча группе гандболах лоьвзаш РСФСР-е хьалхара моттиг яккхара хиннача яхье котъьнийна Грозненски команда.

СУРТА ТIА: команда чубоагIараш (Аьрдехьара аьттехьа, уралатт) В. Штучный, В. Иванов, О, Кирюхин, С. Стюхин, тренер Г. Гулиев. Iохайша багIа: команда капитан А. Башкин, Ю. Ермолаев, В. Диогенов, С. Афанасьев.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Планета массе мiIингера

КРИЗИС ДIАЬНКАЛЦ...

АФИНЫ. Парламенто тешама вотума голосоваш еш, кIирабуе дIаьнкакий Цирикокоса правительство. Цунна дукъал голосоваш аьй цига хиннача 294 депутатах 159 депутата. 6 депутат заседане ца болаш Iиймаь.

Голосоване итогаш тIаараш а детташ, «Хоржамаш!» яхаш цIогIарч а детташ тIайийцай 15 июлерча переворота тIехьа бовиача депутаташа.

Шаькха а правительство йоацаш, политически кризисе моарзагIа бага йисай Греци.

ЧЕХОСЛОВАКЕ ЦIЕЙ ДЕЗДАР

ПРАГА. 29 августе Чехословаке хьаьхегамхоша торжественно дездир Словацки къама революци хиина 21-тIа шу дизара цIей.

Из цIей дезду ди тIакхоачаш массаза а лотаеш йола партизански цIераш лотайир Словаке доамашка. Еррига республика кьахьегамхой 50 эзар викал дакъа лоацаш а волаш, машарен чехословацко-советски доттагIален цIей дездир Девин яхача лоам тIа.

ЦIей чIоагIа дездеш чакхдаьлар восстане столице — Банска-Бистрица яхача гIоре а цигара юкъамоттигеча Словаке а. ТIемаш латтача 200 моттиге восстане лоаттъашхоишен хьалха партизанаш хиннарашиен вIашагIбеттабелар кьахьегамхой, кагирхой, дешархой.

Торжественни хьалашка хьадийлар Словацки восстане турпалашта загIа памятник.

КААМАНЬОСА ЗАЙОЛЕНИ

ГАВАНА. Конституционни правительство гIерт доминиканск халкъа ший кьама хьалшташ кхоачошдар дукъа, кортамукъа, мохк махкидара йола ший прерогативаш шийта кхакхачийтар дукъа къовсам лоаттабара зола хьалаш хилийта, аьна. дIахкхайкадаьд Доминиканска Республика хавиа волча президента полковника Франсиско Кааманьое ше раинола кьамаьл деш.

Кааманьое белгалдаьккхад мехка чурча реакционни низаша, доазол дехьарча оккупанташа зер а деш, конституционалиста ш т а Iотаьлам лоаттабеш хилар.

Мехка конституционни строй юхаоттаергахьа мелбараш чурча реакие а американски интервентий а планаш юкъагIийтадукъа дIахо а къовсам лоаттабе, фийла хилара тIахьийхар президента.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ХЬАХОЙТ...

ХАНОЙ. Къулбехьен вьетнамски кортамукъале яккхара эскара тIемахоша 28 августе Бьен-Хоа яхача американски базе тIом беча хана йоаллъ хиннай 60-нел тIех самолет, хьалхагIа малхбузехьен агентствоша яьха 49 а йоацаш. Из дIаккхайкадаьд вьетнамски информационни агентства.

НЬЮ-ЙОРК. 29 августе Да-Нанго воссавьо вIашагIкхийтача Штаташкаро воалавьо американски фоода гIашлой кхы а 1200 салте, аьна, дIаккхайкадаьд ЮПИ агентства.

ФРГ ПОЛИЦЕ ДАЬ БОКЪО ЙОАЦАР

БОНН. Малхбузехьен германски полицее Оберхаузене лаьцай «шиина а германски пачхаьлаккхенашкара къона болхлой вIашагIкхетача» бахккарий группа. Германски Демократически Республикера вахa хиина 24 саг чу а хьожа лотаьмаш а ийна малхбузехьен Германера ававаьккхав.

ВIашагIккетара доакъашхоша хоадамбоадаш йола дукъале кхайкаьй малхбузехьен германски полице бокъо йоацаш даьча цу гIулакха дукъал. (ТАСС).

«ДЖЕМИНАЙ-5» ГО БАЬХА ДАЬННАД

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-а корреспондента О. АНИЧКИНА хьахойт: Московски хаиаца лаьрхIача **29 августе 15** сахьати **55** минута ялча лийина йисрадаьннаб космонавташ Гордон Купери Чарльз Конради тIаваьгIа «Джеминай-5» яха космически кема. Американски космонавташа латтана гонахьа 120 го баьккхаб, хIаьта бархI дии бийсеи гаргга — 190 сахьати 56 минути космосе а яьккхай. Куперен Конрадин космически арена хилара хьалъехьа йола рекорд оттаьй.

120-гIа го боаккхаш космонавташа болх бе йолаяийтай «Джеминай-5» Iодоссадегга Iаланцу система, хIаьта московски хана лаьрхIача 15 сахьати 55 минути яьлча зе-амар йоацаш Атлантически океана хи тIа Iо а бессаб уж. НийсагIа лаьрхIача, Iобесса моттиг я Кеннеде мысата ра 655 миль малхбоалехьен Бермудски гIайренашкара 335 миль къулбехьен-малхбузехьен.

«Джеминай-5» Iодессача моттиге масса тIахьийхар «Лейк Чамплен» яха авианосеци эсминцаши. Авианоса тIара вертолеташ гIайттар. Космонавташтен авианосцаи юкъе радиоца бувзам оттабьбар. Куперен Конрадин хоам бир, дикача хьале ба шоаш, аьнна.

«Джеминай-5» яха космически кема Iодессача моттига гарга кхаьчача вертолеташ тIара хи тIа Iохайр кIалхарабоаха команда; цо кема тIа из фордаза чу ца датийтара йола хIамаш оттайир.

Космонавташ, «Джеминай-5» кабина чура ара а баьнна, вертолета тIара чукхессача плота тIа баьлар. Цул тIехьагIа Купери Конради вертолета тIабаьлар, хIаьта цо 17 сахьати 25 минути яьлча авианосеца тIа а кхоачабир уж.

«Лейк Чамплен» яхача авианосеца борта тIа космонавташ Купери Конради лаьрхIа медицински тохкам баь чаккхбаргба; из тохкам барга порхI сахьат гаргга гIоргья йоах. Цул тIехьагIа мара шоаш кийчбала: можамаш ийша а юкка чу лучча а йиш яц космонавтий.

«Лейк Чамплена» борта тIа бийса йоаккхаргья Куперен Конради, хIаьта цул тIехьагIа авианосеца Кеннеде мысе кхоачабергба; цитара болабаьб американски космонавташа шоай космически ииккъ. Цига лораша дIахо а медицински тохкамаш дергда царна 2-ча сентябрага кхачалца. Цул тIехьагIа Купери Конради г. Хьюстонерча космически центре гIоргба. Цига цхьа кIира доакхаргда цар ерригача шоаш гулъяьча информаце дух тIа бурлаш.

Аэронавтикен космически арен тахкарен хьакъехьарча Кьама управлене виналаша дIаккхайкадьаь, 11 ди даллалца кхыметтес шоай дезалех кхета а йиш хургьяц космонавтий, аьнна. Цу тайпара гIулакх оттаду, хьахойташ долчча тайпара, «махулла дукхагIа информаци хьаэцар дукъа».

«Лейк Чамплен» яхача авианосеца тIа Куперахи Конрадахи беттабеннача лораша хьахайтад, шаккхе а американски космонавт «тIехдаьнна дикача хьале» ба, хIаьта цаб елген можамаш йоамилрен мара кхы хIама дезаш а бац уж, аьнна.

ХIама Джонсон-Сите (Техас яха Штат) волча США президента Л. Джонсона радио-телефонаь довцаш дияхая Купераи Конрадаи.

ИРАК. Советски Союза новкъосталлаца Багдаде хьалъеш латт тохкамаш дара атомни реактор.

СУРТА ТIА: советски специалистий группа кулгалхо В. Каменский къамаьл деш воаллъ тохкамаш дара центра директорца, Советски Союзе Iомалуш хиннача Али Алькедимица.

Л. ВОЛЬНОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ЮХА А БАНДИТАШХА ЧУЕТТ БОМБАШ

ХАНОЙ, 29 август. (ТАСС). Къулбехьарча Вьетнамен Тандан-ден волча США 7-ча канашта йола американски самолеташ 28 августа юха а Вьетнамь Демократически Республике яьхкав бомбаш етта. Вьетнамски информационни агентства хоам бечча бесса, США авиаце бомбаш йийттай, хIаьта кхьюола гера а дийттад республика дукха нах бахача районашкен промышленни объекташкен.

• • •

ХАНОЙ, 29 август. (ТАСС). Тахан США авиаце Вьетнама Демократически Республика территоре бомбаш етта эхача хана фецара кхерам юхабеттача эскаро кхоъ американски реактивни истребитель-бомбардировщик чухийтай.

Вьетнамски информационни агентства хоам бу 1964-ча шера 5 августа дена Къилбаседа Вьетнаме чухийтай ерригаш лаьрхIача 502 американски самолет, ахаш.

Къулбехьен Араве соцаш бац английски бIуна дукъалара патриотий къовсам. Патриоташа наькъашка миноаш ехь, кIийлеваш iо, тIома постиаш доваш ду.

СУРТА ТIА: къулбехьарча Iарбий партизански группа.

ЮПИ-ТАСС сурт.

КУЛЬТУРА ХРОНИКА

Дика къахьийгача дика салаIа я вагаргда. Производственни план кхоачаш а ль июль бетта хьалхе яьккхача Грозненски химкомбината № 130 йолча (смена «А») неха коллектива салаIа яха бокъо елар.

Ведана района Келеной Iам яхача моттиге гIоргбоалаш вIашагIделлар къахьегамхоша. ШоллагIча дийнахьа наькъа кийчбенна автобуса тIа а хайша шоай экскурсен дIайоалийр цар.

Тхоаш ме долха хозача Iалама тIера бIарг баккха магацар тхона, — дувц са а леIа цIабаькхачар Аьлешка, лоамаи хишка, чIожашка, готтигача, голаш еттача наькъашка гIолла долхаш хилар тхо. Юххера лоамал тIехдаьлча тIакхьачар тхо лакхача лоамашта юкъе уллача хозача Iама. Массана цецбаьнна хьежар Iалама цу хозача суртага.

Хьакхоачашше а цхьабараш салаIо Iохайшар, шоллагIбараш чкъьарий лувца Iама йисте зIамаш догIаш, кхоалагIбараш чаьтарш тохаш бар.

Дукха ха лаьле йоаьха йоагаш костери цу тIа кийдеш даа хIамеш дар. Ма чам болаш а хетт цу моча метте дуа хIама!

ШоллагIча дийнахьа Iурра чкъьарий лувца бахар смена начальник А. Жидков, мокхагIоела машинист И. Медведев, аппаратчик Н. Борисенко, кхыбараш. ХIаьта ди дIоахденнача гIолла шийлача хила лувцаш хилар массана.

Дукха ха лаьле юха а автобус хьалийзар салоIаш хиннача наха. Дика са а леIа, чIоагIа раьза болаш цIабийрзар химикаш. Дукъхача хана дагалатаргда царна уж сакъердаме денош.

• • •

Укх деношка химикий культура Дворецa эрительни зале дукха нах гулбеннабар. Царна хьалхашка «Дына тамашаши Iалама законаши» яхача темах лекцеш ешаш хилар Черноречье яхача поселкера бархIшерарча школе хими хьеха хьехархо Елена Степановна Титова.

Геттара раьза хилар химикаш шоашта хьалхашка цо яьча опыташа.

Н. ОЛИМПИЕВ.

ГАЗИФИЦИРОВАННИ ЙОЛЧА КВАРТИРАШКА БАХАЧАР ТЕРКАМГА

Ахкаи хана моттигаш нийслу газоии приборий кIур удача трубашка чу гIолла кIура урагI ца бодаш.

Цудухьа газови колонки хьелллалехьа в, хьайийлачул тIехьагIа ши-кхо минут яьлча а **ТРУБА ЧУ ГIОЛЛА КIУР УРАГIБОДИЙ ХЬАЖА ВЕЗА**, газови колонка лакхерча колпака тIа лоттаь цIилеторг дIатIа а йиха.

Нагахьа санна цIилеторга аля колпака кIала дIоуле а ияхатIехьашка боале, кIура труба чу гIолла урагIбодац, хIаьта **ГАЗОВИ КОЛОНКА ЛОТАЕ ЙИШ ЯЦ — КХЕРАМЕ Я.**

Цунна цхьана дик ма ле маIарех доахка Iургаши жалюзийи (вентиляционни) решеткаши хадданза керда фо хьаахийтаре лаьрхIа хиларах. Цудухьа уж **ДIАКЪУВЛА** категорически **БОКЪО ЯЦ.**

Газови прибораш **ИОАГАЕ ЙИШ ЯЦ**, нагахьа санна **УЖ ЕХА ХУЛЕ.**

Газови приборш ехача «Чечингаз» Производственни Управленен районни конторашен газ дIаухаш хуле, аварийни службашкен (телефонах 04) хоам бе беза.

Труби чу гIолла кIур урагI ца боде шоай жилищни эксплуатационни конторен Добровольни пожарни обществоп дIакхйта.

Производственни Управлене «Чечингаз».

Город Грозне, Севастопольски улицагIа, 23, яхаш йолча гр-на **Склерова** Светлана Даниловнас суде деннад гор. Грозне, Спортивни пер. № 10, вахаш волча ший мара гара гр-гара **Склеров** Виктор Петровичагара ше хьалларах дола дош.

Дош дувцаргда Октябрьски районни халкъа суде.

Гор. Грозне, Партизански улицагIа, №4, кв. 3, вахаш волча гр-на **Варламов** Георгий Николаевича суде деннад гор. Грозне, Революце пр. 12/64, подъезд 2, кв. 11, яхаш йола ший сесаг гр-на **Варламова** Анда Анатольевна ше йитерах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктохкама секретаро — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, культурни, письмойн отделий — 2-25-72; корректорска 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05493. Заказ № 4692.